

Proeven van een humoristisch-satyriek woordenboek der zamenleving

Izaak Jacob Lion

bron

Izaak Jacob Lion, *Proeven van een humoristisch-satyriek woordenboek der zamenleving*. S. de Grebber, Amsterdam 1845

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/lion001proe01_01/colofon.php

© 2015 dbnl

II

Es kömmt ein Recensent, der unses Büchlein prüft,
Der sagt ob unsre Wörter gelten,
Ob wir dem Ziele nah, ob wir bankrott?

.....

Ob spät, ob früh, ob hier, ob dort.... er kommt!

LICHTENBERG.

Opdragt aan mij-zelven.

Aan den dierbaarsten schat, dien ik bezit; aan hem, die mij nooit tegenspreekt, en mijn' arbeid altijd voortreffelijk vindt, wat geen vriend op aarde een' schrijver aanbieden kan, wordt dit werk, vol geest en humor en satyre, zeer nederig, en in het bewustzijn van deszelfs uiterst geringe waarde, als een groot blijk van onbegrensde hoogachting opgedragen!

Alle liefde begint met zich-zelven, en daarom is ook elk blijk van liefde, aan anderen gegeven, het gevolg van de liefde, welke men zich-zelven toedraagt. Elke betuiging van achting en eerbied, aan hooge personaadjens gedaan, is eigenlijk eene stilzwijgende verzekering, dat men zich-zelven waardig acht, die hooge personaadjens een compliment te ma-

ken. Hoe nederiger dan ook die complimenten op de leest der taalverwringende fabriek geslagen zijn, des te hooger plaatst men zich-zelven in den dunk van zich-zelven. En voor wien toch, in 's hemels naam! zou ik hoogeren dunk kunnen en mogen koesteren, dan voor mij-zelven? Ik weet het evenmin, als ik geloof, dat een mijner lezers zoo onbarmhartig zijn zou, mij te overtuigen, dat er iemand in de wereld bestond, wien ik meer verpligting schuldig, wien ik door dankbaarheid of bescherming meer verbonden was, dan aan mij-zelven?

Wij zijn toch reeds zoo vele jaren bij elkander, hebben reeds zoo veel zuur en zoet met elkander gedeeld, dat ik geen onderscheid hoegenaamd ken tusschen *mij* en 'mij-zelven.'

Gij hebt u verwaardigd, dit werk in manuscript te lezen en te herlezen; en alvorens tot den druk van hetzelfde besloten was, hebt gij u de moeite gegeven, hoogst gunstige recensien te schrijven, ten einde deze, dadelijk na de in het lichtverschijning, een plaatsjen in onze geächtste tijdschriften te doen innemen. Wanneer echter de hand des redacteurs

VII

uw opstel veranderen, of corrigeren mogt, dan zal ik het u niet aanrekenen; want ik ben te wel overtuigd, dat 'mij-zelven' kwaad te doen, het werk van 'mij-zelven' niet zijn kan.

Neem dan dit werkjen aan als een blijk van de achting, welke ik mij-zelven toedraag. (Ik zeg '*werkjen*,' omdat menig onbescheiden lezer misschien deze bladen in handen krijgt; maar tot 'mij-zelven' mag ik toch wel bekennen, dat ik dat dunne boekjen als een *groot* werk beschouw, en het niets minder reken, dan een verlofpas voor de onsterfelijkheid?)

Maak, dat de weinige vrienden, welke gij bezitten mogt, dit werkjen koopen zullen, om den uitgever niet al te bitter te leur te stellen, en verwacht dan weldra, als dank daarvoor, eene opdracht voor eene humoristisch-satyriek Encyclopedie, in folio.

Ik ben, met.... maar, zacht wat! nog iets, alvorens met de gewone hoogachtingsbetuiging onze rekening te vereffenen; - oorspronkelijk zijn ze *niet*, *al* die artikels, welke gij vindt, evenwel zijn er velen onder, die dit

VIII

wel zijn; maar *welke* zijn die? - uit achting voor u, kunt gij mij niet kwalijk nemen, wanneer ik u, in het geheim, toefluister, dat de *beste* artikels de mijnen zijn.

Neem het ook niet te gestreng op, wanneer gij hier en daar een woord vinden zult, dat, door deszelfs zamenstelling, veel van een taalkundig harlekijnspak heeft. Ik beloof u, zoodanige woorden nooit anders, dan in *zulke* werken te gebruiken.

Ik ben, overigens, met betuiging van mijnen eerbied en mijne steeds stijgende hoogachting

Van Mij-zelfen,

De onderdanigste, en altijd

vurige bewonderaar,

Iz. J. L I O N .

Amsterdam, Eerste April 1845.

A.**Aanspraak.**

Aanspraak is eene kleine lof-uitbazuinende, slaapverwekkende rede, welke even moeilijk te doen, als vervelend om aan te hooren is.

Aarde.

De aarde is eene soort van grondeigendom, dat dikwijls van heer verandert; de opperleenheer echter blijft altijd dezelfde. Of zij is eene ronde schijf, waarvan de menschen pennetjens zijn, welke schijnbaar bij toeval daaraan vast zitten; maar de schijf draait, de pennetjens stooten, hier en daar, tegen elkander aan; de eenen dikwerf, anderen zelden, en dat geeft eene wonderbaarlijke, zamengestelde muziek, en deze heet: *wereldgeschiedenis*.

Abré (art).

Een abbé is, in den Franschen zin genomen, eene bastaardsoort van geestelijken, een mengelmoes van geestelijke en wereldling, en al zoo tweeslagtig.

Abonment.

Heet een goedaardige lummel, die in den schouwburg gaat, wanneer er oude stukken

gegeven worden. Wat goed en nieuw is, is voor hem niet gangbaar, dat wil zeggen, wordt met *niet gangbaar* abonnement gegeven. De geestige CASTELLI zegt: 'Abonment heet ook de tooneelspeler, die op een tijdschrift abonneert, en op die wijze 1/4 of 1/2, of heeljarige vriendschap met den redacteur sluit.'

Academie.

Zie: UNIVERSITEIT.^{aanl.}

Ach!

Is de zelfklinker des ongeluks, de proefkreet der verliefden, en het pensioenfonds voor slechte tooneelliefhebbers.

Actionnair.

Een actionnair is een man vol vertrouwen, die dikwerf zijn geheel spel op eene enkele kaart zet. Wanneer de koersen dalen, wordt hij réactionnair. Soms is hij ook luchtschipper, wanneer hij namelijk windhandel drijft. Hij moet een grondig man zijn, omdat hij zich met *fondsen* afgeeft. Het vrouwtjen wordt modern *actioneserin* geheeten.

Advertentiebladen.

Advertentiebladen zijn postkoetsen; het komt er niet op aan, wat slag van menschen er in zitten. Als het uur slaat, rijden zij af, vol of ledig.

Advokaat.

Een advokaat is een verstandig man, die aan de dwaasheid van andere lieden rijk wordt, en, naar pligt en geweten, alles meent op de lange baan te moeten schuiven, zelfs de gezigten zijner cliënten uit te rekken, wanneer deze betalen moeten. - Nog is een advokaat een levend verlengings-machine, met hetwelk men tijdelijke dingen tot naar de eeuwigheid uitrekt.

Alt.

Hoogzang.

Ambt.

Is het vogellijm voor het huwelijk; wien God een ambt geeft, dien geeft Hij ook eene vrouw, die dan ambt-MAN wordt.

Anagramm.

Anagramm (letterverzetting) is eene alphabetische revolutie, zonder staatkundige gevolgen.

Anis.

Epigrammenstof.

Anonymus.

Is een recensent, die bang is afgerost te worden, voor het overige een onschadelijk dier. Hij prijst hen, die hem op theevisite uitnoodigen, en laakt, die hem niet groeten, of die hem, bij ongeluk, op zijne eksterooogen trapt. De schrijfooperatiën van zoodanig eenen anonymus zijn meestal als volgt: Hij schrijft, of laat een stukjen van zich opvoeren, loopt dan als pseudonymus naar de ‘Vaderl. Letteroefeningen,’ en prijst zich-zelven naar zijne volle overtuiging; haalt vervolgens als *anonymus* deze recensie in een ander tijdschrift aan; schrijft daarop weder eene derde, eene vierde, enz., en verklaart in eene zesde, op zijne eer, dat hij nooit recensien schrijft. (Z. v. BLADLUIS.)

Apotheker.

Apotheker is een man, die van ingevingen leeft, en het daarom beter gaat, naarmate het slecht met anderen gesteld is. Hij behoeft het kruid niet uitgevonden te hebben, als hij slechts de kunst verstaat, het fijn te stampen of te koken. Ook worden zij negennegentigers genoemd, omdat zij den lieden 99 procent rabat.... geven??

Dat men de apothekers te regt 99^{ets} noemen kan, bewijst de volgende rekening.
Men neme

a voor 1, *b* voor 2, enz. en dan krijgt men de volgende tafel:

a	=	1.
b	=	2.
c	=	3.
d	=	4.
e	=	5.
f	=	6.
g	=	7.
h	=	8.
i	=	9.
j	=	10.
k	=	11.
l	=	12.
m	=	13.
n	=	14.
o	=	15.
p	=	16.
q	=	17.
r	=	18.
s	=	19.
t	=	20.
u	=	21.
v	=	22.
w	=	23.
x	=	24.
ij	=	25.
z	=	26.

Dan geeft het woord ‘apotheker’

a	=	1.
p	=	16.
o	=	15.
t	=	20.

h	=	8.
e	=	5.
k	=	11.
e	=	5.
r	=	18.
Het getal	:	99.

Aria.

Luchtzang.

Armzalig.

‘Zalig zijn de *armen* van geest;’ daarom hebben wij; tegenwoordig zoo vele *armzalige* schrijvers, die wel niet in het hemelrijk, maar toch *rijk* in den hemel kunnen komen.

Arts.

Zie: GENEESHEER. ^{aanl.}

Avanturier.

Avanturier wordt een man genoemd, die het gebrek aan eene opgevulde beurs op eene vlugge manier, door doorslepenheid, talenten, fijne wereldkennis, tracht te vergoeden. Jammer, dat de politie zoo zelden die soort van ruilhandel gedooft, en de handelaars zelven als contraband in de *entrepôts* der verbeterhuizen opslaat!

B.**Bad.**

Eene metamorfose - inrigting, waaruit de teederste moeders als naïve maagden terugkeeren, wanneer zij het kind, te gelijk met het bad, afgeschud hebben.

Bal.

Een bal is een gezelschaps-spiel van beschaafde, denkende menschen, waar jonge en oude lieden van beiderlei geslacht, met gevleugelde schreden en kugchende borst, door elkander wirrelen, en met verscheurde kleederen en verwaaide lokken, hoogzwoegende boezems en vurige oogen, hun leven naar het graf dansen.

Ballet.

Ballet is eene snelvoetinfanteristenpeesenkuitenenledematenontwrichtings-productie.

Band.

Vriendschapsband uit *saffiaan*; liefdeband uit *maroquin*, en huwelijksband uit *buffelleêr*!

Bankeroet.

Bankeroet is eene nederstorting uit den hemel van overdreven hoop en te groote ontwerpen, in den paroxismus van betalings-onmogelijkheid. Zulke bankbreuken zijn evenwel niet altijd ongeneeslijk, en dikwerf zelfs de grondslagen van een beter welvaren; omdat, gedurende de cri-

sis, de gezwollene gulden-ader zich in liet geheime celweefsel uitstort, en van daar het nieuwe organismus voedt. In den tegenwoordigen tijd neemt men dan ook deze kwaal, even als zoo vele andere modeziekten, niet al te ernstig op, alhoewel doorgaans de patiënt een *gezet* man wordt, wanneer hij aan de eischen der schuldeischers niet voldoen kan. - Ook is bankeroet een braakmiddel voor geruïneerde menschen.

Bankier.

Is een man, die *door den bank* rijk is, of toch de beste uitzigten heeft, rijk te worden. Zijne ziel is doorgaans een metaalklomp, daarom brengt hij ook geene vruchten van den geest voort; hij heeft alleen aanleg tot een' *staatsman*; want zijne liefste documenten zijn *staatspapieren*, en bestendige *wisseltrekking* heerscht in zijne *portefeuille*. Overigens gaat en staat hij opregt, zoo lang zijn krediet hem staande houdt. Hij is een ijverig *schuldeischer*, en daarom staat hem, zoo als de Schrift zegt, de hemel open.

Barbier.

Een barbier is een mensch, die zich het regt aanmatigt, iedereen bij den neus te durven grijpen.

Basstem.

Grondzang.

Bas.

Grondviool.

Bassist.

Grondzangwerker.

Bladluis.

Is een misselijk dier, dat geen ander middel van bestaan vinden kan, dan zich op een blad te zetten, en het met stompe tanden af te knagen. Eene zoodanige bladluis trekt doorgaans alle ongedierte tot zich.

Eene andere verklaring.

Bladluizen, *vulgo*: recensenten, nemen de *laagste* klasse der diersoorten in, en hebben, naar BUFFON, als hoofd-onderscheidingsteeken, een *platgedrukte kop*. Zij vallen dikwerf, met scharen tegelijk, over het kleinste blaadjen heen, zoodat, zoo als NAFF zegt, de niet-onderrigte, die hen meeldauw noemt, gelooft, dat zij bij nacht uit de lucht gevallen waren. Eene bladluis neemt de kleur van het blad aan, waarvan zij eet: wit, zwart, rood, groen, blaauw, enz.; ook de recensent draagt, zonder eigendommelijk bewustzijn, alleen de wetenschappelijke kleur van het blad, waaraan hij knaagt. Bladluizen en recensenten hebben doorgaans een *klein hoofd*, een *zuiger* en twee *voelhoorns* - nijd en sceel-zucht - tusschen de oogen. De verbazende menigte van beiderlei soort komt daarvan daan, dat beiden, bij de onaanzienlijkheid hunner geboorte, dikwerf in veertien dagen een paar honderd jongen werpen.

Ook ten opzichte van hunne voortplantingswijze hebben recensenten en bladluizen de bijzonderheid, dat zij nu eens eijeren op vreemde bladen nederleggen, dan weder levende jongen - kritische brochure's - ter wereld brengen. Maar de natuur heeft zelfs geen insekt niet zonder nut geschapen, en ook den recensenten dienen, als gene de mieren - de litteratuur, *id est* - de klein-handelende dagbladen tot dagelijks voedsel.

Onder deze diertjens onderscheid ik weder twee ondersoorten, namelijk: den *anonymus*, ge-

heel zonder vleugels of schild, en dien ik steeds gewoon ben ‘castraten’ te noemen. Hoe hooger de castraat sopraan zingt, des te aanmerkelijker wordt zijne impotentie. De tweede oudersoort is de *pseudonymus*, of naar mijne terminologie, de ‘*schildluis*,’ omdat hij onder een vreemd schild verborgen is. De pseudonyinus is een kunstig gerestaureerde *anonymus*, volkomen castraat, daar het naam-surrogaat slechts voor den schijn dient.

Blaffen.

De conversatie van zekere dieren, die zelven niets te bijten, of niets te breken hebben, wanneer zij bij eenen anderen een vol bord zien. GÖTHE heeft deze soort dieren, in het gewone leven, *honden* genoemd, en het best gekenschetst, wanneer hij zegt: ‘Hoe beter de andere rijdt, des te meer blaffen zij.’

Bombast.

Nieuwmodische watten voor dunne schrijvers-plaatsen.

Borstzak.

De borstzak is de minister van finantiën van het heelal. De papieren in den borstzak zijn de ware borstkruidenbladen tegen den hoest der verlegenheid, en tegen de heeschheid van de stem der waarheid.

Brieventasch.

De brieventasch, de minister van binnen- en buitenlandsche zaken, is bij de dames het katongeregt der zaken van het hart; bij verliefden de haven en de stapelplaats van alle in- en uitlopende minnebrieven, en de tropheënzaal van buitgemaakte haarlokken; bij echtgenooten het familiegraf voor het beeld van de in hare liefde voor lang afgestorvene echtgenoot;

hij beurs-speculanten de logaritmen-tafel van het lijdzame differentialismus; bij dichters het reisboek der gedachten; bij teekenaars de zakroller der gezigten; bij spelers de vischmarkt-rekening van gister, en bij vernuftigen het veldbed van plotselinge invallen.

Bruidegoms-staat.

Is de uitwerking van het eerste bedrijf des grooten huwelijks-treurspels.

C.

Calembourg.

(Woordspeling.) Eene van die vele dingen, welke de Franschen uit *Duitschland* gestolen hebben, en met welke zij zich grootsch maken, als met iets, dat slechts in *Frankrijk* te maken en op Franschen toe te passen zij.

Censuur.

De omgekeerde scheermesriem, die de scherpste scheerpennen stomp slijpt.

Clarinet.

Schelhout.

Commandant.

De commandant (eener vesting) moet, even als een kamerheer, de hof-etikette verstaan, daar de verdediging eener vesting grootendeels in complimenten bestaat. Vooral zij hem taalkennis aan te bevelen; want wordt eene vesting met de bedreiging opgeëischt, dat, wanneer zij zich niet overgeeft, het garnizoen over de kling zal moeten springen, dan moet een goede commandant dadelijk antwoorden: dat hij zich, met de bezetting, onder de muren der vesting zal laten begraven.

Maar op Hollandsch wil het eene zeggen: ‘Zeg eens, heer collega! daar binnen: ik ben voor de

vesting aangekomen, en zou gaarne zonder veel harrewarrerijen naar binnen willen.’
 En het andere: ‘Het doet mij veel genoegen, u hier te zien: maar, om de eer, moet gij nog een weinigjen voor de poort blijven wachten!’

Commis-voyageur.

Er zijn lieden, die gedwongen zijn, de helft van hun leven op reis te slijten; lieden, die, jaar in jaar uit, vier maanden op stoombooten en diligences, en dan acht maanden lang in logementen bivouakeren. Tot dit slag van mensch-exemplaren behoort het dagelijks toenemende getal der COMMIS-VOYAGEURS, of zoogenaamde ‘ridders van de staalkaart,’ die in het *pêle-mêle* der menschelijke maatschappij, tegenwoordig eene eigene kaste of gild vormen. Ieder van hen, hetzelfde, of hij (en wij bedienen ons hier van de technische uitdrukking) in wijn, of tabak, in boomwol, of in zijde, in papier, of in katoenen doet, erkent men ligtelijk aan de volgende kenteekenen:

- 1.) Hij draagt eene hooggekleurde das, en in het oogvallend groote boorden - *à la polka*.
- 2.) Hij is een vijand van handschoenen, en draagt eenen dikken, meestal hollen zegelring.
- 3.) Hij houdt veel van zijden zakdoeken, parfumeert zich en drinkt gaarne Champagne.
- 4.) Hij snuift nu en dan eens; zingt Barcarole's en verzuimt geen' schouwburg; want hij is een beschermer der kunsten, en een tegenstander van de kritiek.
- 5.) Hij houdt bij uitstek veel van opera's, tart het treurspel, en bewaart, uit aardigheid, al zijne contramerkjens.

6.) Aan de *table d'hôte* maakt hij het meeste gedruisch, en speelt den verliefde met alle dames.

7.) Ondanks menige onaangename eigenschap, is de *commis-voyageur* een vrolijke knaap in gezelschappen, volgepropt met anecdoten en duizend grappen, welke hij niet te dikwerf opsnijden kan.

Communist.

Is een mensch, die naar datgene uitziet, wat nog niet gemeen (*commun*) is.

Compliment.

Behoort onder de nietsheetekende woorden. *Iemand een compliment maken* is eene onverschillige beweging van een deel des ligchaams, of ook wel eene kromming van den rug, en de beweging van den eenen voet, en doorgaans nemen verstand, noch wil, deel aan eene zoodanige operatie. Een *tegen-compliment* is alzoo eene hoffelijke verzekering van den anderen, dat hij ook den rug kan buigen, zonder daarbij iets te denken. Uit de kromte van den rug kan men oordeelen, hoe voornaam diegenen zijn, die elkander ontmoeten, en dat is dan ook bijna het eenige nut, hetwelk de complimenten hebben. Een mensch zonder geld, hoe verstandig en braaf hij ook overigens zijn moge, kan zich nooit diep genoeg bukken, want hij is de geringste onder al zijne stadgenooten. Maar een rijke man, dien de hemel alleen daartoe geschapen heeft, dat hij zoo lang eet en drinkt, tot dat hij sterft, heeft het regt, slechts een ligte abracadabra-beweging met de lippen te maken, wanneer hem iemand ontmoet. Be formulieren zijn gewoonlijk, wanneer

wij spreken: *‘Ik heb de eer, u mijn compliment te maken.’* en *‘Ik dank u; wees zoo goed, mijn compliment aan te nemen!’* ‘Wat dit echter eigenlijk beteekent, dat kan in het Hollandsch niet verklaard worden; omdat het zelfs, in den Franschen grondtekst, een niet-metal beteekent. *‘Zonder complimenten, mijnheer!’* *‘Ik bid u, zonder eenige complimenten; wij zijn goede vrienden!’* Wanneer ik deze volzinnen naar het regte taalgebruik vertalen wilde, dan zouden zij, in dier voege, verstaan moeten worden: ‘Ik zou u voor den grootsten grofhans van de wereld houden, wanneer gij geloofdet, dat wij inderdaad zulke goede vrienden waren, dat gij het niet noodig achten zoudt, mij zoo vele complimenten te maken!’ *‘Onderdanige dienaar;’* *‘onderdanigste dienaar;’* *‘ik blijf uw hoogedeles gehoorzame dienaar’;* *‘ik zal, zoo lang ik leef, blijven uw, enz.’* zijn louter complimenten, en beteekenen onder lieden, die naar de ware methode der hedendaagsche wereld, beleefd en galant zijn, - niets! Wanneer dergelijke lieden zulke formulieren onder hunne brieven zetten, dan denken zij er evenmin bij, als de koopman, die eenen wissel op eene maand accepteert, en vooraf weet, overmorgen bankeroet te zullen gaan.

Componist.

Hoog- en laagnotenwerker.

Concert.

Toonvechtwerkvergadering.

Copiëer-machine.

Een ding, waartoe men hoofd, noch hand, noch armen behoeft, en dat alles *copiëert*.

Copiïst.

Een afschrijver, die letterlijk, dag aan dag, op het papier brengt, wat geheele collegiën tot nut en stichting, zoo niet voor de wereld, dan toch voor hen, dien zij dienen, aan zin en onzin uitbroeijen. Een echte *copiïst* weet nooit, wat hij schrijft; wordt, zoo lang hij leeft, zelden zat; na de dood zalig, noch heilig, en komt toch nooit uit het martelaarschap.

D.

Dagblad.

In plaats van hanengevechten, hebben wij dagbladen, waarin arme duivels, die men daarvoor de kost geeft, elkander den goeden naam verscheuren, terwijl de philisters vrolijk uitroepen: 'Zie! dat is eerst een haan! Dezen ginds dáár zwelt de kam! Die heeft een scherpe snavel! Het jonge haantjen moet zijne pennen eerst uitschrijven; men moet het aan-*sporen*, enz.!' Op zoodanige wijze hebben wij ook onze openbare geregtshoven, en dat zijn de recenserende tijdschriften, waarin ieder domkop door zijns gelijken veroordeeld wordt, naar de grondstellingen van een bijzonder 'wetboek van regtspleging,' dat de afschrikkings-theorie huldigt, en elk boek als eene misdaad straft. Toont deszelfs schrijver, wat zeldzaam is, eenigen geest te bezitten, dan is de misdaad geqaalificeerd; maar kan hij zijnen geest-alibi bewijzen, dan wordt de straf verzacht. Voorwaar is het een groot gebrek bij deze letterkundige regtspleging, dat zoo veel

aan het regterlijk goeddunken overgelaten wordt; te meer, daar onze boekenregters zich hunne gronden niet laten afdwingen, en zelven menigmalen geheime zondaars zijn, en vooruit zien, dat zij morgen van denzelfden delinquent veroordeeld worden, waarover zij heden het vonnis uitspreken. De jeugd is in onze letterkundige regtspleging eene gewigtige reden tot verzachting van straf, en menig oud schrijver wordt zacht beoordeeld, omdat men hem voor een kind houdt. Zelfs de in de laatste tijden waargenomene ondervinding, dat jonge meisjes, tijdens de ontwikkeling harer manbaarheid, eene ziekelijke neiging gevoelen, brand te stichten, heeft ook in de aethetica haren invloed gehad, en daarom velst men een oneindig zachter vonnis over zoo menige brand-tragoedie, bij voorbeeld, de tragoedie van dien vurigen jongeling, die niets minder, dan het koninklijk paleis te *Persepolis* in brand gestoken heeft. Wij hebben, om de vergelijking te vervolgen, in zekere mate ook onze Parlementsdebatten, en daarmede bedoel ik ons *concert-* en *tooneelnieuws*, zoo als dan ook onze *schouwburgen* zelven zeer eigenaardig het *lagerhuis* genoemd kunnen worden, wegens de vele laagheden, welke daar opgevoerd worden, wegens de verflensde Fransche fratsen, welke door ons publiek bedaard verteerd worden, zelfs wanneer zij vooraf BILDERDIJKS: FLORIS V. gezien hebben, even als eene vlieg, die, wanneer zij van eene honigraat verdreven wordt, zich dadelijk, met den

besten eetlust ter wereld, op een stuk beschimmelde beschuit zet, en haren maaltijd daarmede ten einde brengt.

Daguerotype.

Zonnediefstalschilderkunst.

Dakkamertjen.

Een dakkamertjen is de hoogste en laagste verdieping van een huis: het gewone toevlugtsoord van arme duivels, die hoofd en vingers op schatting stellen, om de onder hen wonende rijken genoeg te verschaffen.

Dame.

Eene dame is het paradijs der oogen, de hel der ziel, en het vagevuur der beurs.

Dienstbode.

Dienstbode is alles, wat ten minste, nu en dan, liverij draagt, of dragen moest; van den netsten kerel af, die zijne vorming achter de stoelen van de eerste eetzaal der wereld ontvangen heeft, tot op den ongemanierden boerenkinkel toe, die nog, in zijn kamizool, met opgeslagen mouwen, het apporteren leert. Het is die soort van klasse, bij wie hoofd en staart, in den cirkel der maatschappij, elkander aangrijpen, en onder wier invloed doorgaans diegenen weder meer of minder staan, die in alle andere opzigten geene bevelen erkennen.

Domheid.

Een pas voor het geluk, een geloofsbrief voor ambten, rijkdom en ridderlinten.

Duet.

Tweezang.

Dweeperij.

Dweeperij is eene plant der zintuigen, een *noli me tangere* (*kruidjen-roer-mij niet*), een venusvliegenklap, wanneer men haar aanraakt, spoedig hare bladeren toesluit, en ons voor het echte leven verstikt.

Echtbreker.

Zie: EED.^{aant.}

Echtgenoot.

Zie: WEDERHELFT.^{aant.}

Echtelieden.

Gelukkige echtelieden zijn medeklinkers in HYMEN'S orthographie.

Eed.

In de oude tijden kwam dit woord niet dikwerf voor, en daarom geloofden onze ongemaniëerde voorouders, dat een eed iets gewigtigs was. Heden ten dage heeft men dit echter beter ingezien, en hoe meer dit woord voor de regtbanken, zoowel als in het dagelijksche leven, voorkomt, des te minder wil het zeggen. 'Een eed afleggen' is bij lieden, die iets verder denken, dan het gemeene volk, doorgaans niets anders, dan eene zekere ceremonie, waarbij men regt op staat, de vingers in de hoogte steekt, den hoed onder den arm houdt, en iets belooft of verzekert, dat men niet langer houdt, dan totdat men den hoed weder opzet. Met één woord: het is een compliment, dat men aan God maakt; en wat complimenten zijn, is reeds op het artikel van dat woord aangewezen geworden.

'*Iets met een' eed verzekeren*' heet even zoo veel, als eene leugen regt waarschijnlijk te maken. VON HÖKEN, in zijnen '*altijd vardigen Jurist,*' noemt den eed: *herbam betonicam*, en verzekert: '*Iemand een' eed afeischen*' zou niets anders beteekenen, dan zijnen cliënt, als klager, de zaak moedwillig te doen verspelen, en het formulier: '*Zich met eenen eed zuiveren,*' even

zoo veel is, als het proces winnen; want tot een' 'zuiveringseed' zou niets anders vereischt worden, dan drie gezonde vingers, en een man zonder geweten. De eerste bezitten bijna alle menschen, en het laatste zeer weinigen. En wanneer ook al iemand van de vooroordeelen der jeugd ingenomen ware, en een zoogenoemd geweten had, dan zouden er toch overal nog advokaten zijn, die hem de zaak in een ander daglicht stellen zouden, en voor een billijk honorarium uit zijne dwaling helpen konden.

'*God straffe mij!*' of: '*De duivel moge mij halen!*' is bij matrozen en soldaten eene soort van wellevende scherts, en ik heb een' jong officier gekend, die nooit anders, dan bij '*duizend duivels!*' zwoer,... omdat hij van adel was.

'*Zijnen eed verbreken*' wil nu eens regt niet-met-al zeggen, en wordt in de gewone spreekwijze niet meer gebruikt. Men hoort dezelve wel nog nu en dan op den kansel; maar daarom komt het juist, dat zij even spoedig vergeten is, als de predikatie zelve. En inderdaad beteekent het ook niets meer, dan '*den echt breken.*' En daarom is een echtbreker en een meenedige op verschillende plaatsén, en vooral in groote steden, zoo veel als een man, die weet te leven. Deze beteekenis begint echter ook reeds in kleine plaatsén bekend te worden; want wij worden alle dagen vernuftiger, en binnen kort zullen wij bijna met de Franschen op ééne hoogte kunnen staan.

Eerlijkheid.

Is een *verbum obsoletum*, of hoog

stens nog slechts een provinciaal-woord. Zie hierover na PANZMOLLUS verhandeling, 'over de zaken, die bij ons te zoek geraakt zijn.'

Eerwaardig.

Eerwaardig heet in het figuurlijk verstand zoo veel als 'zwart', en een *eerwaardig man* staat gelijk met een' man in eenen zwarten rok. - *Zich een eerwaardig voorkomen geven* staat gelijk, met eene groote onderkin en eenen stijven rug te maken, en *een eerwaardig ambt bekleeden*, met de permissie te hebben, fouten openlijk te verdoemen, welke men te huis in secreto zelf begaat, en van anderen niet berispt mogen worden, wanneer zij niet gevaar willen loopen, dat hun den weg tot geluk en tot den hemel versperd worde! - *Een eerwaardig ambt zoeken*, heet in eenige kerspels, het kameniertjen van den genadigen heer trouwen.

Eeuwigheid.

Is een dag zonder gister of morgen.

Eigenliefde.

Is een gevulde luchtballon; één prikjen met eene speld, en een stormwind ruischt er uit. - Ook is eigenliefde het bezinksel van elken hartstogt.

Epauletten.

Zijn symbolen van de ondernomen vlugt naar de zon des roems.

Eten.

Een noodig kwaad! De behoefte tot eten heeft in onze dagen aan vele schrijvers het aanzijn gegeven; maar, daar zij zich daarmee niets te eten kunnen bezorgen, zoo eten zij zich onder elkander op, en dan *eet hij* altijd het meeste, die het minste *is*.

Experimentaal- en natuur-philosophie.

Experimentaal-philosophie is, naar Engelsch taalge-

bruik en naar de definitie van een' Engelschen koopman; wanneer iemand door een' anderen een' wissel verdisconteerd wil hebben, en natuur-philosophie, wanneer deze het hem weigert.

Europa.

Is eene kaserne, waar 180 miljoen menschen zich zeer moeten doen, om 3 miljoen soldaten armzalig te betalen, te voeden en te kleeden.

F.

Fabel.

Eene fabel moet doorgaans eene zedeleer bevatten; maar er zijn ook *fabels* zonder zedeleer, bij voorbeeld: 'De trouw der vrouwen,' 'de regtschapenheid der huisvrienden,' *enz.*

Fagot.

Diephout; dieproer.

Fagottist.

Diephoutwerker.

Fluit.

Zachtroer.

Foesel.

Een spiritus tot bewaring van de vrijmoedigheid.

Fortuna.

Fortuna is de blinde koe, die, instinctmatig, den os naloopt.

G.

Galamathias.

Het *galamathias* is eene opeenstapeling van hooggezwollene woorden, zonder idee.
- Er bestaan twee soorten van: het eenvoudige en dubbele galamathias. Het eenvoudige verstaat de schrijver, maar het publiek niet; - het dubbele verstaat de schrijver niet; maar het publiek ook niet.

Garnizoen.

Is de eenige *bezetting*, welke door de dames bemind wordt. Wanneer een garnizoen *uit*-rukt, dan worden de dames door niets *ver*-rukt, dan wanneer een nieuw garnizoen *binnen*-rukt.

Geboorte.

De geboorte van den mensch is het redeteeken (‘); de *jeugd* heeft het uitroepingsteeken (!); het *huwelijk* het verbindings- of scheidingsteeken (-); de *ouderdom* is eene gedachtestreep (-); de *dood* een punt (.); de *hoop op gene zijde des grafs* een vraag teeken (?). De ontwakende *jongelingsjaren* is het komma (,); *iets later* komt het komma-punt (;). Het dubbelpunt (:) matigt zich in den regel de *vrouw* aan, want, in het huwelijk, heeft zij meestal het woord; de paranthesis () de gierigaard. *Getrouwde lieden* en *advokaten* hebben het teeken + (kruis en plus); de *bedelaars* het teeken 0 (nul); *bankeroetiers* en *dichters* het teeken - (minus) gepacht. In de *vriendschap* en *liefde* treft men dikwerf het deelteeken (:) aan, en gaat de deeling niet op, dan ontstaat daardoor eene breuk, en meestal eene *echte*. Het teeken van gelijkheid (=) is het teeken na den *dood*.

Gedichten.

Gedichten zijn de klein-handel-artikelen der poëzij.

Geest.

De vrouwen vreezen elken geest, behalve den geest van tegenspreken, omdat zij met denzelven opgevoed zijn.

Geeuwen.

Zie: SPOORWEG.^{aant.}

Geld.

Geld is die klomp, welken onze lieve Heer aan nietsbeteekenende menschen hangt, om niet

geheel en al in zijne schepping verloren te gaan, zoo als een goede waard aan een' zekeren sleutel eenen zwaren kogel hangt; geld is een cijfer, dat slechts door nullen, die zich van zelve reeds achteraan plaatsen, groote waarde verkrijgt; geld is een metalen laarsafgietsel voor kleine lieden, om daardoor te doen gelooven, dat zij even groot zijn, als andere menschen; geld is eene schadeloosstelling, welke God een aantal menschen onder *die* voorwaarde geeft, dat zij zich niet vermeten zullen, iets van de wereldgoederen 'verstand' en 'geest' te nemen; geld is het *accent grave* op eene andere stomme *e*; geld zijn gouden tranen, die het noodlot aan den hals van een' man weent, die geen hart in den boezem draagt; *geld* is de metalen handgreep tot eene klok in het hart, die afgebroken is; geld is het openlijke aanplakbiljet van een hart: '*hier is het bedelen verboden!*' Geld is de raadselachtige verklaring van een wezen, hetwelk zijn *ik* met de volgende woorden bepaalt: 'Was ik niet, wat ik heb, dan zou ik niet hebben, wat ik ben.' - Geld is het verstand der kooplieden en het bloed der Joden.

Geleerde.

In het woord 'geleerde' ligt slechts het begrip, dat iemand veel geleerd *is*; maar niet, dat men iets geleerd *heeft*. Daarom zeggen de Franschen zeer eigenaardig, zoo ak alles, wat van dat volk overwaait, niet: *les enseignés*, maar: *les savans*; en de Engelschen niet '*the taught ones*,' maar '*the learned*.'

Gelukzoeker.

Een gelukzoeker is een mensch,

steeds gekleed in het groene jagtbuis der hoop, steeds op de jagt, nooit aan het doel, bestendig op den aanslag, maar zelden bij het treffen; steeds schotvaardig, in de streken der avanturiers rondstroopende, maar het wond van het geluk voor loutere speculatieboomen niet schuwende.

Gemaaktheid.

Gemaaktheid is het klatergoud des gevoels, eene volmaakte uit- en inlegkaart. Gemaaktheid staat in verhouding tot gevoel, als de waanzinnigheid tot verstand. Onze jonge muzedames verrijken haar kunsttoilet zeer met de lucifers der gemaaktheid. Tot ons geluk is zij echter eene leugenaarster, men gelooft haar niet; zwemt zij in tranen, dan weten wij, dat het illuminatieglazen zijn, met welke op allerhoogst bevel zoo *vrijwillig* verlicht wordt, als vroeger de *vrijwillige* leening geschiedde, en danst zij van vreugde, dan zien wij, dat het eene bestudeerde eijerdans is; kortom, gemaaktheid is een mantel vol gaten, door welken wij alle bogchels en binnenvoeten klaar en duidelijk kunnen heenzien.

Geneesheer.

Een geneesheer is, in den regel, een gestudeerd, en somwijlen ook een geïnspireerd man, bij voorbeeld: wonderdoctor, magnetiseur, die het beroep heeft, of het zich tot beroep maakt, voor de lichamen der zieken met den dood te vechten. Hij doet, wat hij kan, of gelooft te kunnen; verordent, wat hij weet, of meent te weten; en vertrouwt op den lieven God en de kracht van tegenstand der menschelijke natuur, zoowel tegen den dood, als tegen zijne recepten, alhoewel voor beiden geen kruid ge-

wassen is. Zijne adjudanten zijn: apothekers, badkuiphouders, scherpregters en oude vrouwen; zijne universele middelen, wanneer de middelen uit de drie rijken der natuur niet genoeg zijn: water en .... wind.

Geniaal.

Op dit artikel zullen wij leveren het parallel tusschen een' genialen mensch en een philister.

Philisters zijn van de genialen bijna zoo ligt te onderscheiden, als negers van de blanken. De philister is een rijke practicus, de geniale een droommensch. De philister vraagt bij elken stap: 'Blijf ik wel op den ouden slenter weg?' de geniale erkent geen weg; hij breekt de baan. De philister heeft geen vriend; maar ook geen vijand; hij heeft 'hooggeschatte bekenden,' die hem uitnoodigen; hij heeft geene vrouw, maar eene gemalin; hij heeft geene kinderen, maar philistertjens. De geniale heeft enkele vrienden, die zich voor hem laten doodslaan, verreweg meer vijanden, wie zijne overmagt knelt; of eene vrouw, aan wie hij met dweepende teederheid gehecht is; of, en dit 'of' is doorgaans een groot aantal, vrouwelijke bloemen, bij wie hij de rol van den vlinder speelt. De philister maakt zijnen eigen weg; God maakt dien voor den genialen mensch. De philister is somwijlen in het geheim geniaal; de geniale haatphilisterschap als dwangarbeid. De philister is het ideaal der zoogenaamde handelaren; de geniale dat der dames. De philister verzuimt nooit het etensuur; de geniale eet, als hij honger heeft, en drinkt, zelfs wanneer hij geen dorst heeft. De philister

legt zoodanigerwijze de boeken voor het venster, dat de hnen ze zien kunnen; maakt nooit eene fout in den stijl, zeldzamer dan ooit een vernuftige zet, en lacht slechts over invallen, welke door personen gezegd worden, die invloed op zijne loopbaan kunnen hebben. Den genialen zijn de boeken hinderlijk; hij laat liever eene fout staan, dan dat hij naslaat; hij geeft het vernuft de voorkeur boven kennis, en lacht over elke grap, waar hem die ook opgedischt worde. Een philister met een' snorbaard, een geniale met schoone glacé-handschoenen, behooren tot het rijk der fabelen. Een philister schrijft zijne brieven af; een geniale schrijft door elkander, *pêle-mêle*, en vergeet doorgaans, wat het meest van belang is. Een philister begint nooit eenen brief, zonder stad en datum, weloverlegde titels van den te adresseren persoon, en frankeert slechts, wanneer er volstrekt niets anders opzit; een geniale vergeet den datum, of dateert van gister of morgen, slaat alle titels over, en frankeert altijd. Het huis van den philister is zeer netjens en gemakkelijk ingerigt; hij heeft doorgaans goede dienstboden, sluit om tien ure, en is er op gesteld dat alles vroeg opstaat; de geniale heeft zelden een huis, somtijds twee kamers, nog meer slechts eene kamer; hij doet meestal alles zelf, spreekt niet gaarne over huiselijkheid, gaat om een uur naar bed, of later, en kent de vreugde der morgenzon slechts van hooren zeggen. De philister ziet den genialen slechts over den schouder aan, alhoewel hij hçjn stil henijdt; de geniale

bemerkt den philister in het geheel niet, of geschiedt dit al, dan lacht hij hem uit. De philister wordt in het veertigste jaar zeer oud; de geniale doet in het zestigste nog kwaden-jongensstreken. De philister zorgt voor zijne gezondheid, leeft regelmatig en wordt hoog bejaard; de geniale handelt naar luimen en grillen; laat God een' goeden man blijven, en - wordt *ook* hoog bejaard. De philister sterft nooit zonder testament, de geniale testateert nooit; maar zijne nalatenschap heeft nog nooit aanleiding tot een proces gegeven; want zij was het nooit der moeite waardig. Voor de nakomelingen van den philister heeft de vader voorzien met posten en geld; voor de nakomelingen van den genialen ook de Vader.... die in den hemel troont!

Geschiedenis.

Geschiedenissen zijn verdichtfels, welke kunstmatig geregeld en in boeken- en hoofdstukken-vorm bekend gemaakt worden. Eene onmetelijke schilderij, waarin bijna alles van buitengewone grootte is, behalve de deugd, en welke toch altijd nog grooter is, dan zij geschilderd wordt.

Geslacht. (vrouwelijk)

Het vrouwelijke geslacht is het *Ceylon* der vernuften, waar de meest winstgevende paarlenvisscherij der geestige invallen plaats vindt.

Gevoel.

Het gevoel is de morgengave der natuur aan haren bruidegom: den mensch; de toediener van alle genot; de kweeker van onze edelste vreugden; de zoete gezelschap op den bloemenroof in al de vijf werelddeelen van onze zintuigen.

Geweten.

Het geweten is de buitengewoon-ge-

volmagtigde van eene buitenlandsche *hooge magt*, aan het hof van ons hart. Hij kent al de staatkundige betrekkingen, zelfs de teederste hofintrigues haarfijn; overal heeft hij de hand in het spel. Nu eens toont hij het heerlijke van eenen *eeuwige vrede* met zijnen heer, dan weder dreigt hij bepaaldelijk met interventie. Hij trekt zich wel somtijds, wanneer men hem niet in alles volgt, terug en *zwijgt*; - maar dan verlangt hij weder plotseling met zoo veel drifts gehoor, dat hem de monarch, al stond deze ook in het hemd, dadelijk ontvangen moet. Maar wanneer men hem volgt, dan blijft hij ons ook in het ongeluk bij, en wanneer *dán* reeds alle andere gezantschaps-hôtels gesloten zijn, en zijne tandenklapperende beenderige majesteit ons van onzen troon rukt, dan heeft *hij* ons een schoon rustbed in het rijk zijns Heeren bedongen.

Gierigaard.

De gierigaard is eene vrouw, die met wellust ontvangt en met smarten baart.

Gierigheid.

Gierigheid is de kettinghond der weldadigheid.

Godgeleerdheid.

Godgeleerdheid is de wetenschap, welke voorstelt, wat wij over God en goddelijke dingen zouden mogen weten, wat en hoe de godsdienststichters zouden hebben kunnen leeren, en hoe dit leven een correctie- of krankzinnigenhuis is, maar dat aan gene zijde des grafs een bed der luiheid, of eene pijnbank zijn zal.

Gordijn.

Vensterafvalhalfdonkermakendzonafwerendlinnenlap.

Grammatica.

De grammatica is de logica der

woorden; eene wetenschap, welke volkomen geneigd is, den geest te boeijen en de verbeeldingskracht te kortwieken.

Grammaticus.

Is eene soort pendant, wiens hoofd te gelijker tijd een overgroot woorden-arsenaal en eene ideeën-woesteniĳ voorstelt.

Gunsteling.

Gunstelingen zijn zonnewijzers; men vereert ze, zoo lang hen de zon der vorstengunst beschijnt, en let niet op hen, zoodra deze ondergegaan is.

H.

Hélikon.

De *Hélikon* is een berg, van welks hoogte steeds rivieren van woorden afstroomen, welke den geest op eenen dwaalweg leiden en het hart bederven.

Hollander.

De Hollanders zijn (naar JEAN PAUL) eene goedkoopere uitgave der Duitschers op gewoon drukpapier.

Huishen.

Schetsen wij nu eens de antipode van den pantoffelman! Is deze een ? gene is het ! der mans, en wordt de pantoffelman vrij goed vergeleken bij eene *i* zonder., zoo lang de vrouw er niet bij is, dan is de vrouw van een *huishen* inderdaad eene lange *f*, zonder streep er door, en dus: geene eigenlijke *f*.

‘Wel, dat is wonderbaarlijk! Maar hoe ziet er zoo een' huishen dan wel uit?’ Ja, dat is nog al moeilijk te bepalen; want, en dit zij ter eere van het mannelijke geslacht gezegd, eigenlijke *huishennen* zijn tegenwoordig zeldzame

exemplaren geworden. Zij zijn echter zoo zeldzaam niet, of ik heb het geluk gehad, eenigen daarvan onder mijne oogen te zien, en wil dus, zoo goed ik het kan, beschrijven, hoe en wat een huishen dan eigenlijk zij.

Doorgaans.... Permitteer mij, lezer! nog een buitensprongjen! Het getal der bestudeerde exemplaren was zoo groot niet, om eenen vaststaanden regel te kunnen bepalen; ik moet mij alzo met het woordjen: doorgaans tevreden stellen, en uit gebrek aan beter, zult gij er u ook mede moeten behelpen. - Doorgaans al zoo heeft hij een paar monster-lippen, welke in die rigting staan, dat zij schijnen u toe te roepen: *kus maar op! kus maar op!* en als een natuurlijk gevolg daarvan, zijn de roodkleurige wangen opgezwollen als de rug van eene ouderwetsche wintersleê. Zijn neus is van een wonderlijk fatsoen; ik wilde, ten minste, wel eens hooren, tot welk ras van neuzen een anthropologist den neus van een huishen zou brengen. Hij is regt en toch scheef,, gebogen en toch niet krom; lang en toch niet lang: kortom, juist als eene van die wonderlijk gewrongene kagchelpijpen, die in eenen of anderen ongemakkelijken schoorsteen gestoken worden, om er het rooken in de kamer door te beletten. Diezelfde neussoort, lezer! heeft mij tot de wonderlijk juiste, hemelsch verhevene bespiegeling geleid, dat een huishen geene afwijking van de natuur kan zijn; maar dat wel degelijk de natuur de huishen vormt.... in den neus. Want dat zelfs de zwaveldamp,

zich ontwikkelende uit het onderende van een ontstoken, vochtig zwavelstokjen, niet ongeroken, onopgesnoven, onbeproefd, en dus niet ontoegepast op een huiselijk gebruik, den neus van een huishen passeren mag, is zoo vast als twee maal twee vier is. Ik heb die ontdekking, *sub rosa*, aan vele genootschappen ter kennis gebragt, en wacht dan ook dagelijks het eere-diploma van een tiental binnen- of buitenlandsche genootschappen, tot loon van deze ontdekking af.... Daarom sta ik, in het voorbij gaan gezegd, elken morgen, precies ten acht ure, voor mijn venster; want dan gaat mij de brievenbesteller voorbij!

Zijn hals is, aan de regterzijde, mannelijk; aan de linker vrouwelijk, en de dalend-trillende en stijgend-trillende elasticiteit zijner halswervelen, doet zijn hoofd veel gelijken op een van die koekelende zwaantjens voor kinderen, die door een spiraaltjen in beweging gebragt worden. Heup en bekken zijn breeder en meer uitstekende, dan bij de overige mans; want de natuur heeft hem tot het dragen van een voorschoot gepredestineerd, en, om dezelfde reden, bezit hij een glad en hoog en onbezet voorhoofd, even onbezet als de binnenkant is; want eene mannenslaapmuts, met een vrouwenkantjen er om, zou hem lang zoo kwalijk niet staan, dan men wel geloof.

Zijne leefwijs is amphibiaansch. Hij leeft zoo goed, of tiert eigenlijk nog weliger, in de keuken, dan in het koffijhuis, en ook dáár is

doorgaans zijne spreekwijs eene amphibiaansche. Spreekt hij over den neteligen toestand van ons landjen, bijv. dan schetst hij dien toestand zoo natuurlijk, en in al deszelfs licht- en schaduwzijden, door de enkele woorden: 'Ik heb het mijner vrouw al gezegd: onze nationale pot is aangebrand!' De schatkist is hem een kop waterchocolade, en de natie het verbrokkelde anijsbescuitjen daarin. Wetenschap heet bij hem Engelsche mostaard, als toespis tot het zoutelooze leven; en Kunst een porseleine schotel, waar Friesche aardappelen op dampen. De mensch over het algemeen, en diens *stand* in de maatschappij, staat bij hem gelijk met eene smeerkaars op eenen verlakten kandelaar; de beroemdste man steekt wel eens eene achten-kaars aan, en een kleine jongen blaast dikwijls eene vierekaars weder uit.

Wat, bij den pantoffelman, de man bij de vrouw is, kan, bij de huishen, de vrouw heeten bij den man te zijn. Hij is alles, zij is niets. Vischvrouw, groenboer, melkman.... allen roepen: 'mijnheer!' als zij aanbellen, en zeggen: '*mijnheer!*' al komt de '*jufvrouw*' ook voor. Hij zit, bij het venster, op eene warme stoof, en zij, onder den schoorsteen, bij de warme kagchel. Hij legt wekelijks, na de mangelvrouw te hebben betaald, het schoone linnengoed in de kast, en zij boekt het 'debet' en 'credit' van de winkellei in het grootboek over. Dit laatste heeft echter eene bijzondere reden; want hoe harder een huishen den pollepel om-

roeren kan, hoe minder hij met de pen kan omgaan. Ligt de vrouw in de kraam, dan is zij ‘kraamvrouw *ex professo*,’ hij ‘kraamvrouw *honorair*’ Als de zeden en gewoonten het slechts veroorloofden, dan zou hij, even als bij zeker volk, waarvan mij den naam nu niet te binnen schieten wil, bij eene kraamvisite, *in* het bed liggen, en de vrouw *hem* bedienen moeten. Hij heeft het echter ontegenzeggelijk, bij gelegenheid van zulk een belangrijk tijdvak in het echtelijk leven, ver, zeer ver gebracht. Want *bekenden* zullen altijd laten vragen: ‘Hoe mijnheer en het kind varen?’ en dan nog ter loops: ‘of de jufvrouw eenen goeden nacht heeft gehad?’

Zijne kleeding, en de wijze, hoe hij die draagt, ziedaar twee belangrijke punten, waaraan wij hem, even als de meeste klassen der menschen, zullen kunnen onderscheiden. Een blaauwe jas, des zomers, en een groene lange dito, met eenen kraag van astrakan er op, des winters, maken zijne hoofdkleeding uit. Het is zonderling, maar toch niet minder waar: hoezeer hij veel tot het vrouwelijke overhelt, heeft hij de behagelijke zindelijkheid van het schoone geslacht afgezworen. In de keuken levert hij het scherpste contrast op, dat men ooit zich voorstellen kan te zien; want de blaauwe jas, des zomers, en de geastrakande groene, des winters, zijn hem: *négligé* en *habillé*. Vetvlakken, schroeiplekjes en andere verdachte keuken-diagnostiek zijn daarvan dan ook de natuurlijke gevolgen. Laarzen zijn hem te zwaar, en zoo ook kiewelen hem wol-

len kousen te zeer. Hij is dan ook steeds laag geschoend, en heeft witte kousen aan, alsof hij eeuwigdurende voordanser op eene boerenbruiloft ware. Zijn hoed is breed gerand; want de teedere, aan waterdamp en specerijengeur gewende oogen kunnen de heete stralen van de zon, en den open blik van een' man niet wederstaan. Overigens zal hij *altijd*, en dat staat ook *vast*, slapen in eene slaapmuts met keelebandjens.

Maar, wee! driewerf wee hem! die hem eene stroo in den weg legt, die zich zijnen haat op den hals heeft gehaald, of zijne handelingen durfde laken! Dán is hij eerst amphibiaansch! De mannelijke wraakzucht wordt, in liefelijke eendragt, gepaard bij den scheidvloed van eene beleedigde keukenmeid. Wordt u de regter vuist onder den neus geduwd, dan rust de linker voorzeker op de heup, en geeft u de huishen dan terug, als het beeld van eenen levenden trekpot. Is de alles overstelpende woordenvloed het teeken van onbesuisde, mannelijke drift, dan zijn de lang uitgerekte f's en s-sen, van den anderen kant, de bewijzen van zijne vrouwelijke naauwkeurigheid, om alles, wat maar *scherp* is, goed uit te drukken. O wee!....

Lezeressen! die deze schets, met een opgestoken, spotachtig dreigend vingertjen, onder de oogen van uwe echtgenooten moogt brengen.... zingt: *o, Heer! wij loven U!* (want Latijn verstaat gij niet). En gij, juweeltjens van het eerste water! ongetrouwde, geëerde lezeressen! ziet wel

rond, alvorens: den rozenband van het huwelijk te vlechten, en bidt, wanneer gij aan een huishen denkt: *Heere! laat ons vrij van den booze!*

Humor.

EEN ESRA zegt; ‘De humor heeft eene groote milt, maar eene kleine galblaas; zonder eigenwaan schittert hij, en streeft, zonder eenige behaagziek te, naar het hoogste doel; zonder haat maakt hij zich over de menschen, die hij lief heeft, vrolijk. Wie zijn harlekijnszwaard met den geesel der satyre verwart, verdient geen ander boek op aarde, dan de liturgie te lezen.’

SAPHIR beschrijft den humor in dier voege: ‘Ik zou den humor wel den Herkules van het vernuft aan het spinrok kunnen noemen. Hij overwint de wereld, maar hij geeft pardon; en hij verteert de gevangenen niet kannibaalsch, zoo als de bloote satyre. Hij is een geniale, krachtige grijsaard, die in liefde met ons, als met kinderen, speelt en rondtuimelt, en goedaardig met ons over den grond ligt te scharrelen. Het komt ons voor, dat de humor eeuwig geleefd heeft en eeuwig leven zal. Hij wordt, als een Dennebecker metamorphose, nu eens zoo groot, dat hij zijn hoofd met de sterren omstraald ziet, en hij met zijne reuzenarmen het leven aan gene zijde des grafs omvat, dat hem de wolken en planeten als waterdroppen aan de vingers hangen. Nu weder daalt hij uit de phantasie af, speelt kinderachtig met bloemen en steentjens, is in werkplaatsen en laboratoria, en overal haalt hij zijn voedsel, en alle rijken der natuur moeten hem brandschatting betalen. De

luim, de geest, het vernuft darrtelen met den lezer; zij willen, dat de lezer genadiglijk op hen nederzie: - maar de humor wil, dat men met schuwen eerbied tot hem opzie, als tot eene donkere wolk, of eenen donderenden gletscher. Het vernuft is een koorddanser, hij is lenig; hij buigt zich, als het zijn moet, en buigt de knie. De humor echter heeft ijzeren scheenen om de gewrichten geslagen; hij kan zich niet bukken, niet buigen; hij staat boven den lezer, boven den toehoorder; hij grijpt hen aan, en plaatst ze op den hoogsten *Chimborasso* des levens tot een ver uitzigt op de diepliggende wereld. Hij schiet als een noorderlicht in duizend vormen over onze hoofden heen. Als zwaard en lans, als bloedfakkels en bloemenkransen, als dolken en pijlen, zoodat men gelooven zou, dat dit oorlog en verwoesting beteekent en moest, en toch is het niets anders, dan het onnavolgbare schouwspel der natuur; - en het geheim, en het kleurenspeel zijn onbegrijpelijke geesten; eene onschuldige weerkaatsing van de geestige zon; een in het hart flikkerend luchtmeteoor in de lange, koude, eenzame noordsche nachten van ons leven!'

Humorist.

De humorist is een grillen- en luimenvanger, die zich zelve kwaad bloed zet, om het genoeg na te jagen, en zich over iedereen te ergeren.

Huwelijk.

Het huwelijk is het rozenfeest der liefde, de groote vereenigingsdag der zielen, het in-elkander-waaijen van twee vesta-vlammen op het altaar der reinste deugd. - Ook is het

huwelijk, nu en dan, de oogen-operatie der liefde, welke doorgaans blind is.

Huwelijksgift.

Is van alle *giften* het liefste ingenomen; maar werkt niettemin, doorgaans, niet het minste doodelijk.

I.

Instrument.

Klankmaakwerk.

Instrumentaal-muzijk.

Klankmaakwerkerij.

Inzigt.

Het inzicht, dat onze meeste inzichten in het leven geene regte inzichten waren, is de proefsom van alle inzicht.

J.

Jezuiten.

Jezuiten zijn de banditen-lifwacht van den paus, de lintworm der onderkruiping, de beulsknechten van het gezonde verstand, de bloedschenders der Christelijke liefde, de zwijnen aan Gods disch, de etterbuilen der volksligchamen, de houtmieren aan de grondpilaren der staatsgebouwen, de *x* en de *u*, in het *a. b. c.* der jeugd, het scheiwater des vreden, de binnenvoering van alle laaghartige streken, de nevelwolken aan het staatkundige uitspansel, de dwaallichten in de moerassen des bijgeloofs, de drijfmest op de akkerlanden van leugen en verraad, de henkers van het vernuft, de molshoopen en de jalousiën in het daglicht van den tijd, de bezemsteel der heksen, de advokaten der hel, de dood-

gravers van alle menschelijk geluk, de grootmeesters van de orde der geprivilegeerde koningsmoordenaren, de ridders der duisternis, de accijnscommiesen van het contraband des verstands, de woedende honden op de jagt naar geluk, en over het algemeen de duivelsdrek van het geheele menschelijke leven.

Wij zullen, voor'shands, in deze letter den Jezuiten het rijk alleen laten.

K.

Kaartspeler.

Een kaartspeler is de verstooten zoon van SATURNUS, die op het woeste *Creta*-eiland van het spel geslingerd is, en wiens stem van het vernuft en het hart door de tarantuladans der dobbelsteen en het geklapper der kaarten verdoofd wordt, om niet naar den vreeselijken regterstoel des gewetens op te stijgen. Zijne blikken zijn mijlwijzers der hel, zijn gezigt callot'sbladen, zijn hart met een masker desdoods bedekt. Hij is de prosector der vertwijfeling en de kandidaat van den verschrikkelijken zelfmoord.

Kabaal.

Oudtijds had men *liefde* zonder kabaal op het tooneel; toen kwam 'kabaal *en liefde*,' dat kon ook nog gaan; maar nu is niets anders dan *kabaal*, en volstrekt geene *liefde* meer op de planken.

Kamenier.

Eene kamenier is een schepsel, dat de natuur, in eene vlaag van bouwlust, toen zij vrouwen en kamerheeren schiep, om eene

soort van aaneenschakelenden corridor te maken, in de wereld zond.

Kapelmeester.

Boventoonmeester.

Klok.

De klokken zijn de artillerie der geestelijkheid.

Koffij.

Overzeeschvergeetmijnietboonensap.

Komiek.

Lachverwekkingsmachine.

Koor.

Volzang.

Korist.

Een korist is een wezen, dat elken avond op het tooneel, tegen een matig honorarium, óf *in massa* de onschuld vervolgt, zamenzwerigen deelt, deugdzame gevoelens bezingt; óf in vreugdekreten losbarst, zonder daartoe eene andere reden te hebben, dan zijn wachtwoord; daarbij matig in levensgenot is, omdat hij wel een zeker *in-komen*, maar een hoogst onzeker *uit-komen* bezit, tevens vergenoegd, opgeruimd, voornamelijk echter zonder aanleg tot *embonpoint* blijft.

Kruiperij.

Kruiperij is een' munt, waarvan de keerzijde opgeblazendheid is.

Krijg.

Zie: OORLOG.^{aant.}

L.

Leening.

Eene leening is een noodwendig kwaad, zoowel voor hem, die leenen moet, als voor hem, van wien geleend wordt. Beiden dwingt de nood; den eersten, omdat hij niets heeft; den tweeden, omdat hij anders met den overvloed op den hals blijft zitten. Het kwaad echter ligt daarin, dat de afleener niet weet, of hij terug kan betalen; de leener, of hij terugkrijgen

zal. Het is eene even groote kunst, zoowel het leenen als het ontleenen in het menschelijke leven te ontgaan.

Leeuw.

Zie: LION. ^{aant.}

Leven.

Het leven is eene zeepbel, welke uit den duisteren afgrond van het 'niets' opstijgt, een' tijd lang aan deszelfs rand ronddwarrelt, en door den ademtogt des doods verstuift.

Ligt.

Quid levis pluma? pulvis. - Quid pulvere? Ventus. - Quid vento? mulier. - Quid muliere? nihil.

Wat is ligter, dan eene veder? stof. - Wat ligter, dan stof? de wind! - Wat ligter, dan de wind? de vrouw. - Wat ligter, dan de vrouw? niets!!

Ligchaam.

Het ligchaam is het dakkamertjen der ziel, hetwelk zij niet vroeger verlaat, dan tot dat het boven haar hoofd instort; het slakkenhuis der ziel, hetwelk zij van blad tot blad des levensbooms rondsleept; de kooi, waarin de ziel gevangen zit, om de melodiën der aardsche wijsheid te leeren; het masker, waarin zij door den vastenavondsroom des aardschen levens danst; de vergrootingsbril, door welken zij de nietigheden der zinnelijke wereld beschouwt; de tolk, die haar het vergankelijke in het eeuwige overzet.

Liefde.

Liefde is 1.) het 'ja' van den lieven God en het 'amen' der natuur; 2.) de oudst-nieuwste, eenige wereldgebeurtenis; 3.) een geleistér naar het paradijs. Dit laatste willen zeer velen ontkennen; velen gelooven het, maar noemen deze ster eene haarster, omdat, naar bekend

is, deze sterren eene zeer onregelmatige loopbaan hebben, en misschien ook, omdat de meesten in deze geleistér reeds een haar gevonden hebben. Ik geloof stijf en sterk aan het leerstelsel van de bovengezegde stelling; want de liefde is, naar mijn gevoelen, al te zeer eene geleistér naar het paradijs, vooral waar zij tot huwelijk wordt; want CHRISTUS zegt. ‘Wie in mijn rijk (het paradijs) wil komen, die neme zijn kruis op zijn' rug en volge mij!’ - 4.) De idealiteit van de wezenlijkheid van een gedeelte des geheels van het oneindige zijn, vereenigd met de begeerte en vleeschelijkheid tusschen *ik en gij*; want *ik* en *gij* is *hij*.

Lion.

Lion beteekent in de modetaal, even als onder de dieren den koning, onder de gekken en modepoppen den hoofdgek. Hij geeft den toon der nieuwste modes aan; is gelukkig, wanneer hij een verheven balrokidée, of eene goddelijke kunstovullingsphantasie gehad heeft, en geldt hij de menigte als de eerste man van de stad.

Liqueur.

Idyllenkruid.

Lijkbaar.

De voorkamer van een beter leven, waarin, even als in alle anti-chambre's, vele wormen rondkruipen.

M.

Maar.

Is de ommekeerplaats der rede, en het kreeftdraaijingspunt des lofs.

Meineedige.

Zie: EED. ^{aant.}

Mensch.

De mensch is een leeuw in de ezelshuid; een dwerg, die met moeite op de aarde voortschrompelt; een reuzencolossus, op den bol der vergankelijkheid en het voetstuk der oneindigheid staande; een straal des eeuwigen lichts, gevangen in de *camera obscura* der zinnelijkheid; een-kind der onsterfelijkheid, gewikkeld in de windsels der magteloosheid; een edelgesteente uit de kroon van de wijsheid Gods, en gevat in het klatergoud van aardse dwaasheid; een levend vraagteken, eene eindeloze gedachtestreep, eene verpersoonlijkte tegenspraak, een raadsel, waarvan de dood-alleen de oplossing geven kan.

Menschen-oog.

Het menschen-oog is een beeld van den wereldgeest in miniatuur.

Middagslaap.

Middagslaap is een brandend licht bij dag.

Minnarij.

Minnarij is de grotesk-pantomime op het eeuwig verhevene programma der liefde; de hemel, in een zilveren beursjen gestoken, en in *joux-joux-flacons* gegoten voor het toilet van oude en kokette harten; de zonnegloed, om met deszelfs vuur de haarkammetjens en kousenbandgespjens van een ijdel hart te vergulden.

Muzijk

Toonwerkerij.

Muzijk-directeur.

Toonwerkregeler.

N.**Nacht.**

De nacht is de baarstoel van buitengewone gebeurtenissen; de *Medea*-ketel van den geest bij de dichters; de *Hekla* van heldendaden

der helden; de verzachtende tranenpeluw der bedrukten; de heimelijke postillon d'amour der verliefden; het heimelijke luibed der vermoeide natuur; en het blindemannetjenspel der ronddolende sterren. Slechts den booswicht is de nacht eene vijl voor het geweten, en het zwarte lijkdook op het blok des scherpregters.

Niezen.

Zie: SPOORWEG.^{aant.}

Nood.

De nood op deze wereld is eene lange predikatie, waarvan de beide polen zijn: leelijke gezigten, de complimenten, de spelers, en de aartsdomheid.

O.

Ondeugd.

De ondeugd is de ballast onzer aarde.

Oog.

Getrouwde vrouwen moesten eigenlijk evenmin oogen hebben, als eene hospitaal-soep; maar getrouwde mannen zoo vele oogen, als goede Zwitsersche kaas.

Oorlog.

De oorlog is een proces, dat ook de winnende partij in den grond boort; ook is hij het tribunaal der koningen: kanonnen zijn de advokaten, en overwinningen de vonnissen.

Opdragt.

Eene opdragt is eene verfijnde bedelpartij, in den vorm eener eerbewijzing.

Opmerking.

Opmerking is de gymnastiek van den geest.

Orgelblazer.

Een orgelblazer is de man, die zich vermeet, gedurende de godsdienstoefening, vromen lieden wind voor te blazen. Bij nieuwjaarswensen heeft hij doorgaans eenen aanzien-

lijken voorraad van tevredenheid, geluk en lang leven bij zich.

P.

Pantoffelman.

Een pantoffelman is bij dag eene vrouw, en bij nacht eene weduwe.

Paruikenmaker.

Hoofdsieraadontbrekingsbedekkendkunstenaar.

Pastoor.

Een pastoor is de: *pastor fidelis animorum fidelium*, en elk geestelijke is de man, die den akker Gods, elk geneesheer de man, die den Godsakker hehouwt.

Patroontasch.

De patroontasch is de oorlogspresidente van MAVORS. Patroontasschen zijn onderscheidene tasschen, die patronen vereenigen, om eenen patroon voor alle tasschen te vinden.

Pause.

De pause (-) is de kanapé onzer gedachten, waarop wij uitrusten. Deze zitplaats wordt echter tegenwoordig zóó misbruikt, dat deze gedachtestreep dikwerf eene streep door de gedachte maakt.

Persico.

Epoepëen-aftreksel.

Philister.

Een philister is een lui, veel zeggend, nog meer vragend, en niets wagens mensch; zoodanig een, die het kleine groot, en het groote klein maakt, omdat hij aan het groote zijne kleinheid gevoelt. Groote hartstogten, groot genot, groote gevaren, groote deugden, - dat alles heet bij den philister on- en waan-zin; hij wil het leven liever in zakformaat, dan in folio, wanneer het slechts met de minst mogelijke

moeite, denken en wagemê te nemen zij; rust en nogmaals rust, en daarbij nog een weinigjen luiheid, - dat bemint hij, dat begeert hij, dat predikt hij, daarvoor schreeuwt hij hemel en aarde wakker, wanneer zij hem ontnomen wierden.

Philosooph.

Zie: WIJSGEER.^{aant.}

Philosophie.

Zie: WIJSBEGEERTE.^{aant.}

Podagra.

Het podagra is het St. Lodewijks-kruis der galanterie.

Point d'honneur.

Het POINT D'HONNEUR is een tijran, wiens dikwerf heilzame despotische overmagt de beschaafde volken beheerscht; het groote drijftrad van de daden aller menschen, zelfs van hen, die godsdienst noch deugd bezitten; een dikwerf hatenswaardig vooroordeel, dat wegens één woord, wegens de kleinste kleinigheid, twee verstandige menschen gebiedend dwingt, elkander den hals te breken.

Polka.

Kniehakenteenenradbraakdansmanier.

Proces.

Processus est vulva canina; facilis introitus, difficilis exitus. - De nieuwsgierige, het Latijn niet kundige lezer late deze spreuk zijnen advokaat vertalen!

Punt.

Het punt (.) is een veldbed, dat men op den ideënmarsch medeneemt, en het nu en dan opslaat, om eens adem te halen.

R.

Reflexie.

Zie: OPMERKING.^{aanl.}

Roman. (humoristische)

Lachverwekkend levensgenot.

S.

Salon des variétés.

Tooneelsmaakgehoorengevoelenjongelui'sbeurzenbedervendinstituut. Een *salon des variétés* (een woord, dat door DUPORT in *Nederland* het hongerregt verkregen, en waardoor deze een' stoel in het koninklijk instituut verdiend heeft) is een gedramatiseerd koffijhuis, waar punsch met roulades, limonade met kooren, koffij en thee met afgeflensde Fransche fratsen verkocht wordt. Een *salon des variétés* is eene vinding, voortgesproten uit het genie van een Fransch amphibiaansch-exemplaar, dat half uit koffijhuishouders-, half uit lyrisch dichter-substantie zamengesteld is, en alleen bestaat, om den reeds op sterven liggenden smaak voor tooneel en het schoone en ware den algeheelen genadeslag te geven. Zulk een vijfenzeventigcentsgeestopwekkendspekstakelàlaDeucalionvoortbrengendemachine is het eldorado der leêgloopers, der lions, en naar minnarijen smachtende jongeheeren; de kanker in het vleesch van het uitterende nationale tooneel; het zinnebeeld der maatschappij, in zoo verre daar alles harlekinade, oppervlakkig, niet ingestudeerd, niet gekend, en niet gekuischt is; de stelselmatige school tot de totaal in de grondboring van goeden smaak en zuivere taal; de baarstoel van lafheden, zoutelooze woordspelingen, indecente intrigues, en onzin; de Bédouïnen-regtbank, waar in den blinde wordt getast, en de taal onzer vaderen bij elk woord een moord wordt aangedaan, daar de

dictator der vaudeville-vertalers, den *kamp* in die *huizen* volhoudt, en zich evenzeer bemoeit, eene ellendige broddel taal te leveren, als de *regisseurs* hun best doen, die, door hunne eigene domheid, te verergeren; de in praktijk gebragte leer der lucht-perskracht, daar muziek op woorden, en woorden op muziek gemaakt worden, zonder dat iemand, die zijne vijf zinnen bij elkander heeft, er iets van begrijpt; de groote bedelslotcoupletfabriek, waarin op inhoud, versbouw, noch situatie gelet wordt, tenzij de stof slechts uit 'bravo,' 'goedkeuring, 'druk bezoek,' 'salon des variétés,' enz. besta; al speelt het stuk ook in GRETRY'S tijden. - Ten slotte is *Amsterdam* voor de *salons des variétés* de renbaan voor Friesche harddraverspaarden. Het eene galoppeert, het andere harddraaft: beiden komen aan het doel, en winnen het geld van boeven in de kunst af.

Schoenpoetser.

De schoenpoetsers (zonnebaders) zijn de dienstbare geesten van *Amsterdam*, die aan een' straathoek staan of zitten, doch altijd niet ver van eene destillatie-affaire. Hun karakter is voorkomend, zoodat zij u zelfs den schoenbank, *nolens volens*, voor de voeten plaatsen; zij zijn onbescheiden en standvastig vooral; want zij dragen alles met geduld, en vragen dan 20 of 25 cents. Zij munten uit door altijddurenden dorst, kolossale neiging tot luiheid, en eene onbegrensde onverschilligheid omtrent alles, wat in of om hen voorvalt.

Schoonheid.

Schoonheid is het ordelint der na-

tuur; de vrijbrief der schepping, een *passe-partout* des levens, en een wissel, welke overal geaccepteerd wordt.

Schriften. (periodieke)

Periodieke schriften zijn extra-postrijtuigen, die op vastbepaalde tijden afrijden en aankomen moeten. Somwijlen zitten er goede hoofden, somwijlen gekken in; somwijlen van beiden, en luije passagiers daarenboven, maar somwijlen zijn zij ook geheel ledig.

Schrijfgild.

Het schrijfgild is eene aeoolharp, welke hare toonen naar den wind rigt.

Snuifdoos.

Neuswelriekendstofbevattingsmachine.

Spoorweg.

Het kan hier ons oogmerk niet zijn, eene uitlegging te geven van iets, wat ieder weet, wat het is; maar wei, om op humoristisch-satyriek wijze aan te toonen, van welken invloed de spoorweg-uitvinding op ons hedendaagsche leven geweest is.

Volgt mij dus, lezer en lezeres! in deze beschouwing, en ik hoop, dat gij u deze weinige oogenblikken niet beklagen zult. Ik wil bewijzen, dat ons tegenwoordig leven slechts een spoorweg is, en door het geheele leven steeds een droom was, ook de spoorweg een droom is. Wij beginnen dus met de vraag: Wat zijn dromen? en antwoorden hierop: ‘Dromen zijn de locomotieven, die over de rails onzer verbeeldingskracht met bliksemsnelheid heenvliegen. En deze rails liggen overal, en de locomotief onzer dromen kan zwaaijen, zwenken, achteren voor-uitstoomen; want nu eens op de himmelaijhoogte der fortuin, waar de pracht en de

wellust van MAHOMEDS verblijf der houri's ons omringen, kan het flauwe aanstooten van onzen slaapkameraad, of het gemiaauw eener serenadegevende kat, aan den locomotief der verbeeldingskracht eene achterwaartsche beweging geven, welke, als de beker, in SCHILLERS ballade, door de koene hand des graafs in den diepen afgrond geslingerd, u in den eigen oogenblik ooggetuige maakt van de ontzettende karrewij der dames Danaïden, en van IXIONS potheose-vuurwerk, waarbij alle vijftiende Junij's vuurwerken van VAN DEN BRUGH niets halen kunnen!

Niet de voorwerpen en onderwerpen, welke ons bezig houden, zijn de steenkolen, welke dezen locomotief in beweging brengen. Neen! gelijk alle stoom slechts damp is, zoo zijn de ijdele menschen en de wakende droomen, de brandstoffen, die den droomlocomotief, met den stoom van ijdele droomen en slapende menschen, voorzien, die hem de arendsvlugt schenken, of de rigting van den duikerklok geven kan.

Wie slechts eenmaal in zijn leven gedroomd heeft, zal de waarheid daarvan erkennen, en die nog nooit droomde, zal het nu kunnen doen, omdat ik over stoom zal spreken; en, in plaats van met *stoom* over *stoom* te spreken, een oud op non-activiteit staande trekschuitpaard bestijgen wil, om u, stap voor stap, langs den spoorweg te leiden, en bij alle stations eens eventjens aan te leggen.

Tegenwoordig waakt men stoomende, en droomt men wakende. Is men van die waarheid alweder

overtuigd, dan komt men van zelf op de vraag: Is dan tegenwoordig de wereld verkeerdt, of was het vroeger de verkeerde wereld?.... Ik verzeker u, dat die vraag moeilijk te beantwoorden is; want, even als vroeger, zijn ook nu nog de geleerden de verkeerden, de verliefden de dwazen, de domoors de rijken, de armen de met kinderen het meest gezegenden, de dikbuiken en dun-hoofden burgemeesters, enz., enz., enz. Daarentegen was vroeger *kunst*, wat nu *gunst* is; *wetenschap*, wat nu *etenschap* is: louter uitwerkselen van de *verzachtende* beschaving onzer eeuw. Één ding echter is *harder* en *klinkender*, *ronder* en *scherper* geworden, namelijk: de ouderwetsche *held* is in het scherper klinkende, en toch welsprekender *geld* veranderd; want in het *geld* zit de *held* onzer eeuw, en de *held*, die meestal *op* het geld zit, is niet altijd een *held*. Maar wat nu *edel* is, was vroeger *ijdel*; wat nu *groot* geacht wordt, was toen *snood*; en terwijl vroeger de dood brood gaf, geeft het tegenwoordige brood iemand den dood, uit loutere concurrentie. Vroeger was de inan een kardinaal MESSAPHANTI, die met de carmiolen Fransch kon spreken; nu bedankt u reeds de schoenpoetser met een gefranchiseerd ‘*merci!*’ Tegenwoordig weet ieder over den Bijbel te spreken, en matigt zich het gezag aan, denzelven die uitlegging te geven, welke het meest met zijnen smaak strookt, zonder ooit den Bijbel in handen te hebben gehad, even als het kind, dat voor blindemannetjen speelt, iemand grijpt, en zonder

te weten, wien hij gegrepen heeft, het regt meent te hebben, den blinddoek van zijne oogen te mogen werpen. Vroeger echter las ieder, op vastbepaalde uren, ernstig in den goeden ouden staten-randbijbel; zag er goed in, en zag nooit om, dan wanneer het blad omgekeerd moest worden, en was het altijd: 'zoo de ouden bromden, piepten de jongen.' Ziedaar eenige punten van verschil tusschen het werkelijke leven van den goeden ouden tijd en de hedendaagsche wereld. Dat verschil in de phantastieke wereld was echter nog veel grooter. De grootste dame, in poeder en hoepelrok bedolven, droomde hoogstens, als het uiterste bereikbare punt der menschelijke droomen, van een paar schoenen niet hooge *roode* hakken; van een' ridder, die hare kleur droeg, en ieder, omdat er *niemand* was, op leven en dood ter harer eere uitdaagde; of van eene bokaal Tokaijer wijn, door eene of andere kaartensibijl in even zoo vele minneëden, als er droppels waren, veranderd, bezworen en betooverd. Maar nu, nu droomt het snoeperigste, het allerliefst *à la Chinoise* gekapte naaistertjen reeds van équipages, door vurige Isabellen getrokken; van comediën, bals en opera's; van schakingen, verliefingen, en liefdesverklaringen; van maan, zon ed sterren, die zij als de illimunatieglazen aanziet, ter eere harer schoonheid ontstoken; van watervallen, uitdroogingen, standbeelden; van rozen, hoedjens en *volants*; van bottientjens, zeebaden *à la Rokin*; van *uitkijken*, *inkijken*, *omkijken*, *nakijken* in de wereld, en van

plombières. De stijf geparuikte diplomaat, en de ijzerkoud geharnaste ridder van vroegere dagen, droomden van actenstof en tournooistof, en heiden tegelijk van *bloedplaccaten*, van pennenen degen-strijd, en beiden hielden als de horizont hunner toekomst: de *Bastille*, het slot *Loevenstein*, den *Tower*, enz. Maar nu ... nu droomt niet alleen de ellendigste klerk, die ooit op een procureurs-kantoor hieroglyphische hanenpooten krabbelde, maar zelfs de diplomaat en krijgsman ... van goude paleizen, *per-se*, van ridders *in-se*, en van staatsraad-, hofraads- en allemansraads-titels.

Waar vandaan toch zou, in onzen tijd, deze koene vlugt der droomen komen, geächte lezers en zeer waarde lezeressen! wanneer niet de hedendaagsche droom ons hedendaagsch leven gevolgd badde; dat is: van op een locomotief te gaan zitten, en ons, zoo doende, over alle zeven slooten te gelijk laten springen?.. Ja, de vlugt der droomen houdt steeds, met de vlugt van het leven, eene gelijke verhouding, in omgekeerde rede; en daar alles zoo *vlugtig* tegenwoordig in zijn werk gaat, dat men zelfs geen tijd meer heeft, op de *vlugt* gaan, zoo hebben ook wij eene *vlugtige* verhandeling willen schrijven, om u door *die vlugt* een' modernen stoom-droom te verschaffen.

Men waakt alzoo stoomende en men droomt wakende. Het was dus geheel verkeerd gezegd, toen vroeger papa HIPPOCRATES zeide: *Ars longa, vita brevis*; want tegenwoordig is het leven

lang en de kunst kort. Onder de vele middeltjens, reeds opgegeven in de werken, geschreven over de kunst, 'om het menschelijke leven te verlengen,' heb ik nog nooit den stoom gelezen, en toch mag men veilig zeggen, dat de stoom, meer dan alle korte kunst vermag, het leven verlengt. 'Als men haspelt, kan men niet spinnen,' is een oud grootmoederlijk spreekwoord, dat meestal op een' grommenden, grijnzenden toon aan den *man* gebragt werd, en met de verklaring, hoe de stoom het leven verlengt, in het naauwste verband staat. Ja, mijne geächte lezers en zeer waarde lezeressen! in het naauwste verband. 'Als men haspelt, kan men niet spinnen,' dat is: terwijl men spint, kan men niet haspelen; of, duidelijker gesproken, wanneer men iets in eene zeker bepaalde tijdruimte doet, dan kan men geen ander iets in diezelfde tijdruimte verrigten. Vroeger was het eend *kunst*, een *lang* span voor den wagen te hebben, tegenwoordig zit de kunst daarin, om iemand *kort* te brengen, waar hij wezen moet. Vroeger had iemand tot eene reis vier weken noodig, wat hij nu in één' dag doet, zoodat hij, van de 30 of 31 dagen van vroeger, tegenwoordig 29 of 30 langer leeft. Of hij ze *beter* leeft, is eene andere vraag? Laten we eens naauwkeuriger nagaan, hoeveel langer een mensch leeft, die tegenwoordig 70 jaren leeft, dan een mensch in de vorige eeuw?... De afstand van *Amsterdam* naar *Haarlem* is 2½ uur, en die afstand wordt in hoogstens 30 minuten afgelegd. De

achttiende eeuw-man leefde dus 2½ uur, om naar *Haarlem* te komen; de negentiende eeuw-mensch daarentegen houdt daarvan 2 uren over, heeft dus nog 2 uren tot zijne dispositie, die hij dus werkelijk langer leven kan. Naar die berekening zouden wij elk achttiende eeuw-sch-etmaal 120 uren leven; wat de som van 3600 uren of 150 dagen per maand zoude maken, en elk achttiende eeuw-sch-jaar op 150 maanden, of 1800 dagen, negentiend - eeuw-sch zoude brengen. Zodoende zou een negentiende eeuw-sche leeftijd van 70 oude jaren 126,000 dagen, of 10,500 maanden of 350 jaren zijn. Konden we nu nog de rabbinistische stelling positief bewijzen, dat er niet alleen van koning SALOMO'S tijden af niets nieuws meer onder de zon was; maar dat MOZES reeds alles geweten heeft, wat er geweten was, nu geweten is, en eens geweten zal worden, en bijgevolg ook het spoorwegstelsel in die tijden door den anti-diluviaanschen nieuwpost gepersifleerd moet geweest zijn, dan hadden wij ook daardoor den gordiaanschen knoop doorgehakt, omtrent den hoogen ouderdom van METHUSALEM en van vele anderen zijner tijdgenooten. Dan zou METHUSALEM *cum sociis*, misschien spoorwegjaren geleefd hebben!

Om echter te bewijzen, dat het *leven* inderdaad door den *stoom* zoo lang gemaakt is, dienen wij vooraf te bewijzen, dat *alles*, wat *met*, *in* en *om* ons heen is, met *stoom* komt, passeert en verdwijnt: daar wij anders veel tekort zouden komen, en, in het prilste van onze

jaren, reeds aan het eindjen van de wereld zouden staan.

Gaan wij slechts vlugtig na de hedendaagsche geboorte, opvoeding, liefde, huwelijking en sterven van den mensch; de handel, nijverheid, kunsten en wetenschappen der hedendaagsche wereld; verder de *entre-actes* van het leven: slapen, gapen, en niezen, en ten laatste dat alles voort laten stoomen door den stoomsleper à *la rénaissance* van het jaar 4[∞] 4; dan geloof ik, dat wij, om klaar te komen met alles, wat wij te doen hebben, genoodzaakt zullen wezen, meer paardenkracht bij den stoom, en meer stoom achter onze krachten te zetten.

Maar, waarde lezers en zeer lieve lezeressen!... maar misschien zijn de krachten van uw geduld reeds verstoomd, en schijnt u mijne *rede*, in de tegenwoordige eeuw van *redeloosheid* en *looze redenen*, eene geheele eeuw te duren. Voorwaar, ik zou haast *vermoeden*, dat gij het reeds *ver moede* zijt, mij langer te lezen; althans naar uwliedder onophoudelijk geeuwen te oordeelen. Elk ander beleefd mensch ter wereld zou nu aan zijn manuscript een einde maken, en heengaan; maar van den humorist hebt gij dit niet te verwachten. Alles is hem, alles is zijn buit; want zelfs het geeuwen van zijne toehoorders, of lezers kan hem dienen, om zijne praatzucht te regtvaardigen, en met verschen moed en nieuwen ijver van voren af aan te beginnen; want daar professor HOFFMANN zegt: 'zoo lang men geeuwt, hoort men niet,' zoo zou ik niet weten,

hoe ons beiderzijds een onschuldiger genoeg te verschaffen?.... U door mijn schrijven aan het geeuwen te houden, en daardoor tevens de ooren te stoppen; en mij het zaligmakend schrijvers-gevoel te schenken, mij zelven, niet alleen *gedrukt*, maar ook *gehoord* te zien!

Wij beginnen alzoo van het begin; dat is: van de stoomgeboorte der hedendaagsche menschen! - Waar zijn die duizend, en nogmaals duizend kleine voorzorgen, inachtnemingen, voorbehoedmiddelen, die millioenen echtelijke 'maars,' 'indiens' en 'wanneers,' vroeger in gebruik, in toepassing gebragt en toegediend, als de lieve vrouw van een' lieven man in de groote tranekom der aarde een' nieuw-geboren droppel zou laten vallen? Ja, mijne geächte lezers en zeer waarde lezeressen! wat is de mensch anders, dan een gepersonifiëerde monstertraan, zoo als er hij de laatste roemruchtige citadel-belegering een monstermortier geweest is? Hij schreit, als hij geboren wordt; hij schreit, als hij sterft; hij schreit bij zijne smart, en hij schreit hij zijne grootste vreugde. Want men noemt hardvochtig hem of haar, die niet op den oogenblik hunner echtsvereiniging schreijen, niettegenstaande zulk een oogenhlik voor den gelukkigsten in het geheele leven gehouden wordt. Of zou het doorgaans het niet te onderdrukken voorgevoel van een jammerlijk ongeluk zijn, dat ons, als een citroenperser, hij zulke gelegenheden, eene goede portie onzer tranen-substantie uitperst, en alleen, door de oogenblikkelijke men-

ging van het *eau sucréé* der omstandigheden, tot eene drinkbare limonade gemaakt kan worden? Was gister avond nog mevrouw B. in den schouwburg; dansde mejufvrouw A. een galop *à la Strauss*; heden morgen lezen wij met verbazing in het handelsblad, dat beiden *voorspoedig* van eenen zoon, of van eene dochter bevallen zijn. Ja, de menschen worden tegenwoordig geboren, even als men een uitnoodigingsbiljetten tot een *diner en ville* schrijft, met het gewoonlijk *in spoed* daaronder. En om op onzen traan terug te komen: in het ooghoekjen, waar die mensch-traan geboren wordt, schreit alweder alles en een ieder. De kleine traan, als introductie tot zijnen levenslangen traanweg; de vader uit benaauwdheid, over den hem opgelegden last; de moeder uit spijt, dat, na drie weken hoogstens, al hare grillen, al hare vreemde smaak-preludiën, al hare van geld en geduld-brekerijen zwangere negen-maanden afgeloopen zullen zijn; en de baker schreit, om haar fatsoen te houden. Daar is dan eindelijk de traan, in den schaapslederband van een klein mensch-exemplaartjen gebonden, geboren, en nu valt hij uit het kraambed, door de wieg, over de school, in het leven heen, op een spoor van korte eindeloosheid en van eindelooze korthed.

Hij stoomt door het melkstation met ongehoorde snelheid heen; want het is reeds veel, wanneer een miniatuur-mensch tegenwoordig zich met het moederlijke voedsel voor 4, 5 of 6 maanden tevreden stelt, waartoe vroeger 1½, ja

jaren en nog meer gebruikt werd. O! wat is zoeter, dan de melk, gezogen uit de liefde-ademende, liefde-opborrelende borst eener moeder! Ja, de bitterheid van het tegenwoordige geslacht komt daar zeker vandaan, dat het, als kind, niet lang genoeg aan de zoete melk zich verkwikt, en zoete sappen zich vergadert! Het twee- en driejarig kind is reeds gekapt, als eene *madame* DE MAINTENON, of eene *mademoiselle* D'ELBEUF; wij zien niet meer het krullekopjen der ouden in natura; neen, wij zien de oude natuur gekrullekopt door papillot, frisuurijzer en kindermeidkunstjens, hoogstens in *natura* (*artis magistra*). Het elf- of twaalfjarige meisje heeft het *haar* reeds opgebonden; wat trouwens dan ook de eenigste omstandigheid is, welke u het regt zou kunnen geven, van eens te zeggen: 'Zie! dit meisje had reeds zeer vroeg een *gebonden hoofd!*' De tienjarige knaap is gemackintoscht, gepaletoot, en hij rent door dik en dun, over asphalt, spoor, en straatsteenen heen, hoog gehakt, stevig gesouspiéed, en met *afgeslagen* boorden. Het is waarlijk wonderlijk, wanneer men nagaat, hoe eene nietige zaak van de *grootte wereld* eene geheele omwenteling in de eigenlijke, zeer kleine wereld te weeg kan brengen, en hoe dus de mode, van een halsboordjen *af-* en *om* en *neder* te slaan, genoegzaam was, om in sommige zaken des levens de geheele wereld diezelfde termen te doen aannemen. Zonder *omslag slaat* men al uwe geregte hoop op eene door u verdiende plaats *neder*, om den achter-kleinzoon van een

moederlijke neefs-vrouws-kind niet *af te slaan*. En toch, alhoewel men zóó *afslaat*, is men angstvallig bevreesd voor het *afslaan* van eene of andere wraakzucht - kriegelende vuist, en maakt men liever veel *omslag*, door buigen, strijken, neigen en plooijen, dan ruiterlijk door de zure zaak *heen te slaan*. Is het voorstel eens ministers op de eene zijde *afgeslagen* geworden, dan *slaat* hij naar de andere zijde *over*, en doet, door het gewigt van ridderkruisen, diploma's en bedieningen, de door integriteit te blaauw gestijfde zijde *omslaan*, gelijk een al te stijve boord voor den heeten waterdamp zijne *regtheid* verliest. Is, op de levenszee, het bootjen eens bedriegers door den golfslag van de *regtvaardige* zijde half *omgeslagen* geworden, dan *slaat* hij, behendig de andere zijde *terug*, door over den regtopstaanden kant met geweld heen te buigen, en dan heet het: 'die man heeft er zich met moed en roem *door heengeslagen*.' En dit alles, en nog veel meer, geachte lezers en zeer waarde lezeressen! kan ons het *omslaan* van een halsboordjen leeren!

Doch gaan wij verder!... tien jaren oud, dan zijn reeds CORNELIUS NEPOS, VOLTAIRE, SCHILLER en BYRON, in homoëpathische portiën, door het *genie* van den knaap ingeslikt; terwijl op denzelfden leeftijd bij het meisje, *het huis Lauernesse, de Jood, WEDELER'S geheimen van den Echt, de Toiletspiegel* en nog vele andere degelijke lectuur alles vergeten is, behalve datgene, wat zij nooit had moeten weten. Knaap en meisje!

Die woorden zijn wel in het Woordenboek der Zamenleving weggeschrap! Zestien jaren de bruid, vier weken later getrouwd, zeventien reeds moeder, vijfentwintig oud, vijfendertig grootmoeder! Zestien jaren een post, achttien jaren ridder, tweeëntwintig staatsraad, dertig minister, veertig jaren emeritus!... Ziedaar ons hedendaagsche leven! Het meisjes, dat op haar zestiende jaar niet trouwt, de knaap, die op zijn zestiende jaar geen' post heeft, trouwt nooit, en krijgt nooit een post!.... Vijfendertig is de laatste tolboom van het vrouwelijke - veertig van het mannelijke leven! Wat het *menschelijk* leven betreft, dat bestaat vóór de zestien jaren... na de zestien tot 35 of 40 jaren, hebben vrouw evenmin als man den tijd, als *mensch* te leven, en van de 35 tot 40 jaren hebben zij het menschelijk leven doorgeleefd, en leven een stoom-leven. Van dáár, dat wij zoo zeldzaam *menschen* zijn, en *menschen* ontmoeten. Terwijl wij het *zijn*, begrijpen wij het niet; want wij zijn dan nog te jong, te dartel daartoe; - terwijl wij het *begrijpen* kunnen, *zijn* wij het niet;... en als wij het *zijn willen* ... *kunnen* wij het niet meer zijn!...

En de liefde?... Zoo ooit iets stoom was, dan is het de liefde; zoo ooit iets met stoom kwam, dan is het de liefde, en zoo ook iets met stoom verdween, dan is het de liefde! CYTHÈRA wordt niet meer uit het schuim der zee geboren, en evenmin verschijnt zij aan het oog des stervelings in eene schelp, omdarteld door den minnegod CUPIDO. Zij wordt tegenwoordig uit den razen-

den, *zilveren* stoomdamp geboren, en stoomt *in, door* en *uit* het hart, gezeten als de conducteur van een' stoomsleper, op welken een zwartberookte Engelschman als CUPIDO fungeert.

In vorige dagen vroeg de vijftwintigjarige knaap den vader, of het hem geoorloofd ware, te beminnen; en de twintigjarige maagd lispelde, beschroomd en met den blos der schaamte op de ongerepte koontjens, de moeder in het oor: 'Moeder! ik weet het niet; maar er tikt me dáár iets in het hart;... mijn boezem klopt me zoo hoog, als ik LEENDERT zie, en met LEENDERT spreek, en met LEENDERT wandel. Och, moeder! wat zou dat toch wel wezen?' Maar nu trekkebekken de vijfjarige ISIDORE en de zesjarige NANNETTE reeds onder, de schoolbank, terwijl de meester zich omkeert, en zij *quasi* een grifjen zoeken. Wat doen zij?... glimlagchende zal de verrukte moeder u antwoorden; 'Och, de kinderen, zij vrijen met elkander! wie weet, wat er nog gebeuren kan!'

In vorige dagen ging er een jaar mede heen, voor en alear de jongeling het oog regt degelijk op het meisje durfde vestigen; dan nóg een jaar, voor en alear de verliefde zucht, hoorbaar, aan des jongelings borst ontsnapte en het oor des meisjes bereikte; nóg verliepen er twee of drie volle jaren, voor en alear de jongeling het meisje genoegzaam genaderd was, om hare hand te vatten, die krampachtig in zijne hand of tegen zijn hart te drukken, en haar de eerste kus der heilige liefde te geven, op haren mond het zegel der volhardende liefde te drukken. Destijds was

het begin der geopenbaarde liefde reeds eene beproefde liefde,... tegenwoordig is de *geproefde* liefde.... eene der geheele wereld zichtbaar *openbaarde* liefde!!! Nu heeft de jongeling slechts noodig, om in den schouwburg, de danszaal, of op het bal, een' gewapenden blik door den verrekijker op het meisje te slaan... en paf!... de liefde stoomt in zijn hart!... doet alles koken, zieden... maakt alle oneffenheden vlak... alle rotsen tot weiland... en alle bloed tot stoom. Maar een zelfde blik, op een ander meisje, waarvan het haar bevalliger gekapt is, wier boezem hooger en sneller door den stoom der hartstogten in beweging gebragt wordt, of meestal, wier raderen van goud of zilver zijn, terwijl die van het eersten meisje slechts koper waren!... En paf... de eerste liefde stoomt weder uit het hart... en eene andere liefde vliegt er dreunende in, met een trein van ha! schoon! heerlijk! *charmant!*... goud!... zilver! ... boezem!... voet!... oog!... achter zich heen!!...

En de liefde van het meisje!... Ach!... Is des jongelings hart tegenwoordig stoom, dan is voorzeker en ontegenzeggelijk het geheele wezen van het meisje een volmaakte stoomsleper!.... Hare voetjens en handjens zijn de raderen, die ligt over den grond, en ligt over het papier zweven, op beiden slechts eenen ligten indruk, maar eenen scherp schok achterlaten. Hare oogen zijn de ovens, die den stoom in het gemoed des jongelings doen koken, razen en zieden. Haar mond... de wagen, waaruit de brandstof komt,

welke, als eene vonk in een' buskruidwagen geworpen, alles in lichte laaije vlam zet, en de eerste diligence (den meest geliefkoosden jongeling), met duizelende snelheid, met onoverdachte razernij achter zich nasleept.

Twintig stations kent het meisje op één dag, dat is: twintig malen rust zij uit, neemt verse brandstof in, en dikwerf ook neemt zij eene vreemde diligence achter zich!...

Wat wonder, dat er, heden ten dage, zoo vele huwelijks-stoomslepers ledig loopen, daar één stoomsleper zoo vele wagens tegelijk kan trekken! Wat wonder, dat er, heden ten dage, zoo vele huwelijks-stoomslepers springen, door al te groote zucht naar spoed, of door het tegen elkander botsen van stoomslepers, daar zelden de mannelijke trein tegenwoordig afwacht, totdat er een goed geschikte stoomsleper zich op hun spoor aansluit.... en de stoomslepers-zelfen zich zóó in de *wielen rijden*?!!

En diezelfde spoorwegvaart houden, in onze dagen, de handel, de nijverheid, de kunsten en de wetenschappen. De handel stoomt naar den duivel; de duivel stoomt in de nijverheid, en de nijverheid stoomt met de *kunst*, de *gunst* der groote heeren achterna. Zoo ik reeds beweerde, is de kunst heden ten dage *kort*, en niet alleen *kort*; maar ook *negatief*. Want van *laken* china'sappelen, van china'sappelen oranjelintjens te maken; met *geld* door de wereld te komen; en voor een *held* door te gaan, wanneer men den moed bezit, des avonds na elf uren den *pont des amou-*

reux alleen te passeren, kan tegenwoordig geene *kunst* meer heeten. Maar met geen *geld* rijk te schijnen; zonder *edel* te zijn van *adel* te worden; knollen voor citroenen te verkoopen; *niet* beleefd te zijn en toch geleefd te hebben; *vrij* te heeten en *onvrij* te zijn; *onafhankelijk* te schijnen, terwijl het ridderlintjen uit het knoopsgat van een' rijken rok *afhangt*..., ziedaar de hedendaagsche kunsten, welke beoefend, met stoom heoefend, en met stoom bereikt worden!

Wat de *wetenschap* betreft, alle *wetenschap* is volstrektelijk alles *etenschap* tegenwoordig!.... Men wil alles *weten*, om daardoor te kunnen *eten*, en men wil alles *eten*, om van alles den regten smaak en inhoud te weten. De *theses* der moderne filosofie liggen in eene echte schildpadsoep, een biefsteck, en een glas *champagne mousseux*! Die deze drie stoffelijke dingen tot zijn gebruik kan hebben, heeft alle onstoffelijkheid der filosofie binnengeslikt!.... De eene of andere geleerde vergadering stoomt naar *Haarlem*, *eet* en *drinkt* in den *Hout*, te *Zomerzorg* of *Zandvoort*, en het geduldige *rail*-publiek, waarover de stoom-vergadering henendreunt, ontvangt later voor zijn klinkend geld een uitgebreid verslag, over de *wetenschap*, behandeld in de jaarlijksche bijeenkomst van antiphilosophische, maag-poëtische *etenschap*!

Wat wonder! wanneer op sommigen onzer hoogeschole geene *metaphysica* meer gedoceerd worden?... Men dringt tegenwoordig slechts in de wetenschap door tot op de

hoogte *onder* den neus; wat *boven* uw neus zich bevindt is onstoffelijk, behoort tot de *metaphysica*, en is nutteloos!... De *metaphysica* is dus voor het hedendaagsche leven te veel *uiteengezet* geworden, om te kunnen dienen, in eene eeuw, waar zoo veel *verzet*, alles *achteruitgezet*, en het meeste *binnengezet* wordt!...

En zoo heb ik, geachte lezers en zeer waarde lezeressen! u allen, naar mij dunkt, beknoptelijk den geheelen trein onzes stoomlevens geschetst, en blijft mij nu nog over, u het jaar 1844 als de stoomsleper van dien trein voor te stellen, en, als de kettingen, die dezen trein onderling verbinden, de zoo door mij genoemde *entre-actes* van het leven, waartoe ik breng: het slapen, geeuwen en niezen.

Elk jaar is een *stoomsleper*, elke maand eene spoorweglinie, elke week een hoofdstation, en elke dag eene rustplaats, tot het innemen van water en steenkolen. Op den weg, dien elk dezer stoomslepers met ons aflegt, ontmoeten wij alles; veel, oneindige malen meer, dan onze overgrootvaders in hun geheele levensreis ontmoetteden. Van daar, dat ik regt had, te zeggen, dat het leven door den stoom langer gemaakt is. Wij zagen, als de duif, die eene beurstijding van *London* overbrengt, den keizer aller Russen door *Europa* vliegen, even nederstrijken en terugvliegen, en zagen wij hem daarbij den tijd hebben, eenen stoomblik op *hooge verdiensten* te slaan; want hij schenkt 100,000 dukaten als eene fooi, en *slaat* velen tot ridders, wien deze *slag* reeds te *hard*

voor hunne teedere gemoedsgesteldheid was. Wij steigen van de *onderwereld* naar de *bovenwereld*, en omgekeerd; want straks nog aan den gapenden afgrond van staatsbankroet en geldeloosheid, zien wij ons, als over eene gierbrug, in ééne oogwenk, daarover heen geslingerd, en voor het gouden tooverpaleis van *Zernaïde* in de duizend en één nacht staan! Alles toovert, met duizelende vaart, onze oogen voorbij. Het verbaze niemand de koude weêrsgesteldheid van den verloopenen zomer! Want wie waarborgt mij, dat niet onze stoomsleper 1844 ons niet in *Groenland* overgebracht heeft... of ons in *Italië* deed ontbijten, aan den *Mississippi* deed middagmalen... en ons met den Westindischen regentijd des avonds bevochtigen liet.

Trekt uwe schouders niet op, geächte lezers en zeer waarde lezeressen! Men heeft nooit voor iets mogen zweren, maar nu.... nu het allerminste nog. Wij ineenen allen in *Amsterdam* te zijn aan den IJstroom; wie weet, of wij niet tegenwoordig in het *Amsterdam* wonen, dat in de *IJzee* tusschen *Groenland* en *Spitsbergen* ligt?... De *koude* harten van velen, de *stijve* beurzen van enkelen, en de *verstijfden* van de meesten pleiten daarvoor ten hoogste!

En nu een enkel woordjen nog over de *entre-actes* onzes levens!

De slaap is de ketting, die ons aan het waken verbindt, niettegenstaande er zeer vele treinen met reizigers zijn, van welke men zou kunnen zeggen: dat het leven de ketting is, die hen aan den slaap verbindt.

Het *niefen* is tegenwoordig eene zeer verkorte stoomketen aan onzen levenstrein. Wie heeft niet eens in zijn leven opgemerkt, hoe bedaard een oud man van den goeden ouden tijd vooraf zijnen neus, zijne oogen en zijnen mond in duizend plooijen en bogten buigt en wringt... daarna eens of tweemalen diep ademhaalt... het hoofd statig voorover buigt... de hand voor zijn' neus, als een parasol plaatst... en dan een lang gerekt... hats... zaaa!... niest?... Maar nu niest men om een haverklap. Eer gij er om denkt, is eene niezing geboren, is eene niezing ad *patres* gegaan. En hoe komt dit? Dat komt, naardien de *prises snuif*, welke ons door onze vrienden aangeboden worden, tegenwoordig zoo *scherp* prikkelen, dat iemand hooren en zien vergaat, en een elk niest, zonder een ouderwetsch 'wel bekome het u!' meer af te wachten, te meer, daar die *prises* u meestal als een *antidotum* tot die spreuk toegediend worden. O! gelooft mij... het niezen is eene gewigtige *acte* in ons hedendaagsche leven! Er wordt zoo menigmaal geniesd, om een antwoord te besparen; zoo menigmaal geniesd, om de oproerige stem van het hart te overniezen; zoo menigmaal geniesd, om de bede van uwen medenensch niet te hooren!... 'Wel bekome het u!'

Het geeuwen is eene niet minder gewigtige *entre-acte*. Men *geeuwt*, als men niet *geven* wil; men *geeuwt*, als een ander: o wee! schreeuwt; men *geeuwt*, als men slaap heeft, en men slaapt meestal reeds, als men *geeuwt*. Verder *geeuwt*

men zóó regt plezierig, terwijl iemand iets leest, of vóórleest; en daar ik met den geest des tijds gaarne medestoom, en derhalve mijn best moet zien te doen, om het ieder zoo zuur mogelijk te maken, en *ieder* in zijn genoeg te dwarsboomen; zoo wil ik u, mijne aandachtige lezers en zeer geduldige lezeressen! dat onschuldige plezier van te *geeuwen*, en nogmaals te *geeuwen* ontnemen... en mijne *voorlezing* sluiten!

Van den anderen kant, geloof ik, is dit besluit het eenigste genoeg, dat ooit eene *voorlezing* in het verschiet gehad heeft.^(*)

Student.

Een student heet eigenlijk, over het algemeen, ieder, die moeite doet, voor een' mensch door te gaan, en die de school achter zich en de wetenschap vóór zich heeft. (Zie verder het artikel: WETENSCHAP.)

Symphonie.

Zamenklankwerk.

T.

Taal.

De taal is een redekunstig organisme, welks onderdeelen zich even zoo naar de wetten van den geest vormt, als de ligchamelijke naar de zamengestelde wetten.

Tandmeester.

Een tandmeester is een mensch, die zijnen evenmensch de tanden uittrekt, om voor de zijnen wat te kauen te krijgen.

Tenor.

Dunzanger.

(*) Den lezer zij hier herinnerd, dat dit artikel vroeger tot eene *Voorlezing* in een letterkundig Genootschap gediend heeft.
DE SCHR.

Theologie.

Zie: GODGELEERDHEID. ^{aant.}

Tooneel.

Zie: DAGBLAD. ^{aant.}

Tooneelcritici.

Zie: DAGBLAD.^{aant.}

Trompet.

Schalkoperring.

Trompetter.

Schalkoperringblazer.

Tijdschrift.

Een tijdschrift is een artikel van weelde, hetwelk niemand aan te raden is, zich aan te schaffen, tenzij hij het abonnement vooruit, of hoogstens op het einde van het kwartaal *praestando* betalen kunne.

U.**Uitroepingsteeken.**

Het uitroepingsteeken (!) is een van onder toegespitste pijl des gevoels, die vlak tegen ons hart gerigt is.

Universiteit.

Eene universiteit is eene inrigting, welke een rector of prorector heeft, die om het half jaar of jaar afwisselt, en vier of vijf fakulteiten bezit, die doctoren kunnen creëren, en wel om niet, wat zij zelden doen, en meestal slechts bij plechtige gelegenheden; of voor geld, wat zij dagelijks en bij elke gelegenheid doen. Bovendien heeft eene universiteit nog een aantal van gewone en buitengewone professoren, en allerlei slag van justitie-personen, waaronder de pedel de aanzienlijkste is, dat wil zeggen: hij, die de studenten het meest te zien krijgt. Over de geheele universiteit zweeft, als de godheid van onze dagen, de politie; zij is de noodzakelijkheid, aan welke zich zelfs de heerscher in de donderwolken, ZEUS, de prorector of rector, ondanks zijn magnificaatschap, even goed onderwerpen moet, als de geringste der academische wereld. Het doel eener universiteit eindelijk is,

de totaliteit van de gezamenlijke menselijke en bovenmenselijke wetenschappen, de *scientia rerum humanarum et divinarum*, in den uitgestrektsten zin van het woord, in haren schoot te bergen, ener voor te zorgen, dat de op haar geïmmatrikuleerde studenten alles kunnen leeren, niet alleen, wat men weet, maar ook, wat men niet weet.

V.

Vastenavond.

De vastenavond is de grootste balletmeester, die de halve menschheid tot een danscorps maakt; hij is de gelukkigste blijspeldichter, die het publiek in de aangenaamste begoocheling weet te plaatsen; hij opent den beeldenden kunstenaars eene levende galerij van ontboeide hartstogten, en stelt eene rijke verzameling der zeldzaamste nachtstukken ten toon; hij bezielt den omloop van het bloed en het geld; hem is de filosofie de heerlijkste problemata's verschuldigd over het absolute niets; de regtsgeleerdheid gebruikt hem als huwelijks-procurator. Maar het weldadigste werkt hij voor de heelkunde: deze wetenschap, welke de praktijk voor dagelijks, brood gebruikt, opent voor den vastenavond telkenmale eene rijke kliniek der belangwekkendste gevallen, en een geheel hoofdstuk der pathologie zou het opschrift: 'vastenavondziekten' kunnen dragen; de vastenavond geeft ons de godendrank der vreugde, gemengd met de hartsterkende droppen van zalige ver-

gelelheid; hij is de schoone droom, die ons den vervelenden winterloop der natuur verkort; de bekwaamste wintertuinier, die in de levenswarme broeikassen der gezelligheid de heerlijkste bloesems des levens verzamelt; hij is de groote levensmagneet, die de harten tot elkander trekt; de sterkste electriseer-machine, welke de zenuwen schokt, om ze voor verslapping te vrijwaren. Hij is de wereld-huishoudkundige, die de vreugde ten beste geeft, opdat zij het voorregt der rijken niet alleen blijve; hij is de diepe menschenkenner, de vrijzinnige menschenopvoeder, die de woorden spreekt: 'Heeft alles en ieder zijn' tijd, dan moet ook de gekheid den zijnen hebben.'

Vegen.

Moest eigenlijk ieder zijnen eigen' vloer; maar daar weinige menschen slechts '*eigen' vloeren*' hebben, vegen de meesten de vloeren van anderen.

Vernuft. (waar)

Is de borg voor ons aandeel aan een hooger leven; de wissel op onze onsterfelijkheid; de melkweg van de ligchamelijke tot de geesten wereld. Het waar vernuft is de gouden-kamerheersleutel in de keizerlijke zalen van gezellige vreugde; de springbron van den geest, welke altijd opwelt, en in duizend kleuren naar beneden stort; de stenographie van het denkvermogen en de bliksemsnelle generaals-revue van alle begrippen; eene ridderorde van den geest, welke slechts uitverkorenen versiert; *waar vernuft* spijst slechts aan de *table d'hôte* des heelals, terwijl valsch vernuft kleine logementen heeft, waar het op den borg eet.

Vernuft. (valsch)

Valsch vernuft is de gesnedene in een serail van gedachten; hij heeft lust tot dezelve, maar kan ze niet gebruiken; de drooge kuchhoest der hersenen, de overloop van gal der beoordeelingskracht en de, bij de slechtste spijsvertering, dikwerf plaats hebbende schijn-eetlust van het denkvermogen.

Virtuoos.

Kunstkrachtuitoefenaar.

Vrouw.

Eene booze vrouw is eene schipbreuk haars mans; een laarzenknecht, die bijna altijd gesmeerd moet worden; een getafte regenmantel, waarin het water der vermaning niet doordringt; een blaasbalg van de vurige drift; eene trekpleister op de geldbeurs; een muildier, dat menigen armen man dood bijt; eene inkwartering voor alle slag van boosheid; een Brabandsch stamwapen, waarin zich een hondskop bevindt; een kerkhof van goede dagen; eene giftige slang; een bittere aloë; eene eeuwige blaasmachiene; een commissaris der drie furiën; de laatste zinsnede van het Vader ons: 'Verlos ons van al het kwade!' een altijd gonsend wespennest; de vuurtang van VULCANUS; een haspel van onaangenaamheden en eene jaarmarkt van scheldwoorden.

Maar wanneer ik begin, het vrouwelijke geslacht, ten goede, te vergelijken, dan kan ik niet genoeg schrijven. - Dan noem ik het de prachttuitgave der verstandige dieren op *velin satiné*, welke onder glazen stolpen, achter zijden gordijnen fraai staan, maar op de groote levensreize niet deugen. Ik noem hare harten het *Eldorado*, waarvan men gelooft, dat de steenen uit diaman-

ten bestaan, welke echter avanturiers en geluksridders voor gewone kijsteenen houden. Ik vergelijk hare harten met duivelskunstenaars-snuifdoosjens, waaruit, bij het openen van het deksel, een klein duiveltjen springt; met het titelvignet van menig boek, waarop de schrijver slechts zijne eigene beeldtenis af teekenen laat; met het vat der Danaïden, dat nooit vol wordt; met eene streek, welke ieder, die roept, eene echo teruggeeft; met een polyp, die, in duizend stukken verhakt, tot even zoo vele geheelen wordt. Ik vergelijk dan de vrouwen met horologies: bij beiden wordt het fatsoen duurder betaald, dan de innerlijke waarde; aan beiden is altijd iets te repareren; beiden hebben een gedurig zich bewegend tongetjen; van beiden worden zeldzaam twee gevonden, welke gelijk gaan; bij beiden is slechts somwijlen de wijzerplaat verschillend, terwijl de innerlijke bewerking dezelfde is; zij verschillen slechts daarin, dat men bij horologies weet, hoe laat het is, bij vrouwen daarentegen nooit. - Dan noem ik de valscheit der vrouwen hun zesde zintuig, en hunne kunst te beminnen, het kunstmatige volte slaan van hunne kunst van veinzerij. Ik heet de mode de lintworm van het schoone geslacht, en de kleedermakers en naaisters hunne hulptrouwen. Ik noem den vrouwenmond het *perpetuum mobile* der natuur, en het geheele aanzijn der vrouw eene tijdelijke huidverwisseling, als de moeras-salamander. Ik noem hunne zwakheden eene staande armée in vreedestijden, hunne zenuwen, hoofdpijnen en *vapeurs*: ver-

lofgangers, die in oorlogstijden opgeroepen worden, en hunne kramptrekkingen en zenuwtoevallen noem ik den landstorm, en de algemeene werving in dringenden nood.

Ik vergelijk hun lagchen met het krimpen van eene watervlakte, wanneer een aal in den modder woelt; hunne kuiltjens in wang en kin de troonzetels van AMOR, hunne blikken met *lettres de cachet*, hun handdruk met een voorpost, die met de vijandelijke voorposten vreedzaam zijne flesch deelt, terwijl de aanvoerder in de tent zijns harten oorlog en list overpeinst.

Ik noem het toilet de boekbinderij der vrouwen, waaruit zij in den zomer als eene *brochure*, maar in den winter stijf gebonden en in omslag komen. Wanneer zij zeggen: 'Ik bemin u!' dan is dit een Hebraïsmus, die de *singularis* zet, waar hij de geheele soort wil uitdrukken. De proef, eene trouwe geliefde te vinden, is de noordpool-expeditie, waaruit nooit iets worden zal. Ik vergelijk den jongeling, die een trouw meisje meent gevonden te hebben, met een' onkundigen zeevaarder, die een slapende haai voor een vast eiland houdt. Ik vergelijk hem, dien de ondervondene ontrouw smart, met een' schijndoode, die ontwaakt, en over zijnen eigen' toestand in onmagt valt, enz., enz., enz.

Eene *ongetrouwde vrouwelijke schoonheid*, in de dertig, is eene ongedrukte legende, een wandelend monument van haar-zelve, een *opus posthumum*, en wel zonder voorrede; de titel tot een schoon minnelied, dat slechts, nog eenige

vroeger versmade, vertwijfelde minnaars zingen, en dat, wanneer deszelfs onderwerp boven de veertig is, tot straatliedjen wordt.

W.

Wandelweg. (openbare)

Eene openbare wandelweg is een arbeid voor de luiards; een vagevuur voor de ijverzuchtigen; een pelgrimstogt voor de kokette vrouwen, en een toevlugtsoord voor de jonge weduwen.

Wederhelft.

De mannen, wanneer zij van hunne vrouwen als *wederhelften* spreken, begaan in den regel eenen onvergeeflijken misslag. De helft van een geheel blijft de helft. Alzoo zouden dan zulke mannen, naar hunnen eigen' lof te rekenen, de andere wederhelft zijn! Den titel 'wederzestiende' zou ik dien mannen wel kunnen schenken.

Weitasch.

De weitasch, de opperhofkeukenmeid van het genoeg, is de proefzaal tot de studie: hoe men de menschen als dieren ophitst en jaagt; hoe men bespiedt en aanslaat; hoe men netten en voetangels legt; hoe men edel wild *par force* opdrijft en in koelen bloede nederschiet. Het geheele menschelijke leven is eene weitasch, of liever eene tasschen (zakken) jagt, de een jaagt naar den zak van den ander; men jaagt in slagvelden, ter eere van den uitvinder des kruids, de menschen als hazen; de edele herten worden steeds zeldzamer, maar de hazen zijn niet uit te roeijen.

Wereld.

De wereld is een tuin in het noorden, waar weinig rijp wordt.

Wereldgeschiedenis.

Zie: AARDE.^{aant.}

Wetenschap.

Een student verstaat in het eerste semester, onder wetenschap, meestal de physiologie, in zoo verre zij zich met de leer van den groei der haren over bovenlip en op de kin bezig houdt; of de statistiek, welke, wanneer hij nauwkeurig zijn wil, ook het aantal der plaatsen van gemakkelikheden en derzei ver verschillende eigenschappen en toestand op de plaats, waar hij zijne studiën volbrengt en in derzelve naasten omtrek, op het stipste weet aan te geven; verder dat gedeelte der zoölogie, hetwelk over de vossen handelt. Tot de kennis der beeren en andere roofdieren geraakt hij doorgaans eerst later; maar vindt toch, alhoewel zeldzaam, dat een zeer vlijtig student reeds in de eerste maanden zijner academische loopbaan eene grondige kennis van dat gedeelte der natuurlijke historie verwerft. Is hij nog zeer jong, dan stelt hij zich, ten opzichte van de eerste vermelde nasporingen, niet altijd tevreden met de physiologie alleen, maar houdt zich ook bezig, wanneer deze hem niet toereikend schijnt, met de scheikunde; want hij ziet maar al te spoedig in, dat in de gewone omstandigheden des levens de natuur niet alles doen kan, maar dat de kunst haar, bij tijd en wijle, krachtig helpen moet, om hare ontwikkeling of vorming te bespoedigen.

In het tweede semester legt hij zich reeds op meer ernstige dingen toe, en verstaat onder we-

tenschap deels die afdeeling in de regtsgeleerdheid, welke over de ‘injuriën’ handelt, deels de verschillende hoofdstukken der chirurgie, in welken de leer van de wonden en derzelver genezing behandeld worden, zonder evenwel daarom de studie der bovengemelde leerstellingen, voornamelijk de statistiek, te vernalatigen.

In het derde semester zijn zijne studiën, of liever, is de wetenschap, aan welke hij zich wijdt, reeds meer objectief en omvattend; van het natuurregt, of de leer van den mensch, in den toestand der wildheid, gaat bij doorgaans met eene groote belangstelling tot de studie over Van het *Contrat social*, van het *jus belli et pacis*, en, in gevalle hij zich onder zijne kameraden op eenig aanzien verhoovaardigen kan, ook aan de wetgeving.

Gedurende deze eerste drie halfjaren heeft hij zich tevens met vlijt op de taalstudie gelegd, en misschien het op zijne universiteit heerschende dialect door menige koene woordvorming verrijkt. Dezelfde studiën houdt hij voor een gedeelte ook nog gedurende het vierde semester, maar daarbij twijfelt hij nu en dan, of de tot nu toe beoefende wetenschap wel de regte zij, en of hij niet de filosofie, en in deze voornamelijk de bovennatuurkunde, waaronder hij slechts de leer van de toekomstige dingen pleegt te verstaan, al te zeer vernalatigt.

Hij neemt nu het besluit, in het vijfde semester het verzuim vlijtig in te halen, en begint met den aanvang van alle wijsbegeerte, met de

logica en de erkennings-theorie; maar het gelukt hem niet, geheel in derzelver geheimen te dringen, omdat hem de praktijk nog te veel aftrekt, en groote kloven in zijne gedachten maakt.

Eindelijk, in het zesde semester begint hij in te zien, dat de wetenschap van die faculteit, bij welke hij ingeschreven was geworden, de alleen ware zij, en doet hij nu alle moeite, om er zich, in allerijl, zoo veel van eigen te maken, als hem dit binnen zes korte, door vacantiën afgebroken maanden mogelijk is. Hij wil nu van alle vroegere, zoo vurig beminde studiën niets meer weten; doch, - nu is hij ook geen student meer; maar door zijne dwaling tot de herkaauwende dieren, die menschen en studenten plegen ossen te noemen, afgedaald.

Dit is, over het algemeen, zoo tamelijk het begrip, dat een groot deel der studenten, ten minste in de eerste semesters, van datgene heeft, wat men met eene algemeene bewoording gewoon is, wetenschap te noemen.

Wind. (geleerde)

Zie hiervan de meeste voorreden.

Witterroodsweken.

Wittebroodsweken zijn de blaauwe tafelrozijnen van het huwelijk.

Woorden.

Woorden is het zaagsel van de Herkuleszuil der daden.

Wijn.

Wijn over tafel is afwisseling, verhooging van het genot; wijn buiten den maaltijd is een commentaar zonder tekst; een vuur, dat verzengt, maar niet verwarmt.

Wijsbegeerte.

Menschelijke wijsbegeerte, over

het algemeen, is de wijsbegeerte van eenen enkelen zekeren mensch, door de wijsbegeerte der anderen, zelfs der gekken, verbeterd, en dat naar de regelen eener verstandige waardering van de graden der waarschijnlijkheid. - Ook is wijsbegeerte de bril van het verstand.

Wijsgeer.

Wijsheidsverknoeijendstelselmatiggekkenuiskweekeling: een van die woorden, wier vorming JEAN PAUL ergens de woordenzamenstellingstimmermansonuitstaanbaarheid noemt.

Z.

Zaakwaarnemer.

De burger van den staat wordt, even als het poedelhonden-ras, op verschillende manieren geschoren, en zal ieder in zijn vak den keizer geven, wat des keizers is (of liever; heet te zijn), dan krijgt de keizer alles, en de burger niet-met-al. Een ieder wordt geschoren, en scheert op zijne beurt, en zoo doende kan men veilig zeggen, dat de sapzuchtige wortels onzes staats gevoed worden door.... scheerwater. De een scheert echter op eene meer, de ander op eene minder bedekte manier: niemand echter doet dit gedeeltelijk eigenaardiger, gedeeltelijk hatelijker, dan de zaakwaarnemer. Om nogtans het zaakwaarnemelijke vak wèl te leeren kennen, is het nuttig en noodzakelijk, hetzelve al aanstonds in twee klassen te verdeelen. Ik hoop, dat mijne lezers mij met genoeg volgen zullen, en wij beginnen alzoo met:

I. Den requesten- en huurcedullen-schrijver.

De requesten- en huurcedullen-schrijver, die zich dan doorgaans ook den eeretitel van zaakwaarnemer aanmatigt, is te kennen aan zijne, doorgaans of zeer kleine, of zeer lange gestalte. In allen gevalle zal hem nimmer een dikke buik, of eene onderkin in den weg staan. Zijn huis dezelfde eer schenkende als de straat, kent hij zijn ligchaam geene andere verandering van kleeding toe, dan eene bijvoeging van een paar handschoenen, die meestal zwart geweest, nu eene kleur dragen, welke veel met roet en den bagelslag op eene echte Havanah-cigaar overeen komt, en het sieraad van een' hoed, die, hoezeer kaal en versleten, steeds glimmende, maar stijf is, als de haren van eene gezengde kat, en waarvan de randen der bol rijkelijk met zoo veel inks bestreken zijn, als er toe benoodigd zoude wezen, om eene Engelsche graanwet-petitie te schrijven.

Zonder handschoenen, of hoed is nog nooit, sedert ADAM af, een requesten-schrijver gezien geworden. Als een ouderwetsche rentenier, die, al schittert er ook een Italiaansche hemel boven zijn hoofd, nooit uitgaan zal, zonder zijne groote, blauwe paraplu, met krommen handvat, stijf onder zijnen arm gedrukt, mede te nemen, zult gij hem steeds eene portefeuille in de handen zien hebben, die, zoo al niet requesten, of

huurcedullen, dan toch altijd eenige oude couranten, of papillottenpapier bevatten zal. Met den neus in den wind - want hij hoopt misschien nog eens, bij de verhuizing van dien potentaat, een nieuw contract te zullen sluiten, - stapt hij moedig voorwaarts, steeds indachtig, om, door den half-cirkelvormigen zwaai zijner armen, elken te digt naderenden eenen nieuwsgierigen blik op den inhoud zijner portefeuille te verbieden. Als gewoonlijk bij lieden, wie de fortuin den rug toekeerde, is hij rijkelijk met kinderen bedeed; want onthoudt dit vooral, een requesten- en huurcedullen-schrijver is steeds getrouwd. De meesten toch hebben hunne roeping tot deze betrekking gevoeld, nadat de ettelijke vroeger in de spaarbank gebragte drieguldens verteerd zijn, en de lieve huisvrouw, die meestal holöogig, snibbig en bovenal morsig is, haren echtgenoot het fraaije schrift zijner minnebrieven onder de oogen duwt; niet, om hem het zóete verledene te herroepen, of hem zijne tegenwoordige koelheid te verwijten; want reeds na den eersten huwelijksdag heeft die goede vrouw deze brieven, als sterf-circulaires hunner liefde beschouwd; maar om hem aan te manen, de toppen zijner vingers in beweging te stellen, ten einde iets beter op te dischen, dan 'rozengeur en maneschijn.'

Wat de werkzaamheden aangaat, waarvoor geen requesten- en huurcedullen-schrijver ter wereld bang is, deze zijn, behalve die, welke zijn titel reeds aanduiden, niet onbelangrijk, en missen ook het aangename niet van het verscheidene,

wanneer er, namelijk, drokte aan den winkel is, zoo als zij hunne zware ambtspligten noemen, als eene bijtende satyre op den arbeidenden handswerkman, boven welken zij zich verheven achten, als een kraaijende haan boven eenen mesthoop. Het spreekt als een boek, dat, wanneer er in de buurt eene kraamvrouw is, of een sterfgeval plaats heeft, hij de advertentiën daarvoor levert, en zijnen werkring dikwerf zoo ver uitbreidt, dat hij daarbij tevens de functiën van aanspreker (*inter amicos*) waarneemt. Is er eene petitie bij de edel achtbare regering te doen; - want verder als burgemeesterlijke petitiën komt hij nooit! - heeft, namelijk, de kat van eene buurvrouw, den hond van eene andere buurvrouw de oogen uitgekrabd; een leerling van de stadsschool den waterremmer van eene boenende dienstmaagd omgeworpen; knapen van eene teekenschool des avonds de stoepen en de straat met kleine papiertjens bestrooid, zoodat zij, daar het des nachts vroom, dat het kraakte, den anderen dag met kokend water ontdood moesten worden; weigert een buur de helft van de mandeelige gotenplank van eenen anderen buur schoon te maken; wil schoenpoetser, of baardscheerder het achterstallige kwartaal van hun respectief honorarium, door het gezag van de regterlijke raagt, geïnd hebben.... in alle deze, en nog vele andere gevallen, zeg ik, roept men de hulp van den requesten- en huurcedullen-schrijver in; en wel ieder dien van zijne wijk, daar men zeker is, er in elke een te vinden, even zeker als

een bakker en tegenwoordig een 'wijkbode.' Somwijlen ook; versmaadt hij niet, den *postillon d'amour* te zijn voor werkmeiden, die hunne liefjens in een of ander garnizoen hebben steken. Dat alles brengt geld op; echter niet naar vast tarief; want uit pure menschlievendheid versmaadt hij evenmin het dubbeltjen voor het schrijven van eenen minnebrief voor eene meid, als de gulden voor het opmaken van een huurcedel voor een' of anderen Nabob-kruidenier.

De graad zyner beleefdheid echter, is doorgaans de thermometer, naar welken men de vrijgevigheid zijner kalanten berekenen kan. Dien hij toeknikt, geeft een dubbeltjen; voor wien hij eventjens zijn hoed aantikt, geeft een kwartjen; die de eer heeft, bij zijne aannadering den geheelen naakten schedel van het manneke te zien, geeft stellig niet minder dan drie kwartjens; terwijl gij er zeker op aan kunt, dat, knikt hij met het hoofd, neemt hij met de eene hand reeds tien stappen vooruit den hoed af, en hij brengt met de andere eene gracieuse groete, terwijl hij zijn linkerbeen achteruit strijkt, als eene kat, die met notendoppen onder de pooten, op het ijs staat..... dat alles geschiedt voor den man, die hem een gulden geeft!.... Hooger honorarium kent hij niet; hoogere beleefdheid is alzoo, naar zijn gevoelen, overbodig, of zou indringerij moeten heeten!.... Wel hem, die, tevreden met zijnen stand, om het groote niet onwaard te worden, ook het kleine niet versmaadt!

II. De klerk-zaakwaarnemer.

Amsterdam en elke andere groote koopstad geeft u honderd *types*, in plaats van eene, van deze soort van zaakwaarnemers. In kleine steden, zoo als die, welke ik vroeger bewoonde, vindt men *ze niet*: eene reden te meer, om den klerkzaakwaarnemer getrouw te schetsen; want dan zal de lezer bekend worden, met een' persoon, welken hg niet dagelijks te zien kan krijgen.

Doorgaans is hij van den burgerstand; omdat zijne ouders daarin zijn, of waren, of omdat hij zich, door een Herkulesachtig vasthouden en opkloueren, er boven opgewerkt heeft. Hij is van natuurlijk verstand, of eenigen geest niet ontbloot, alhoewel zijne zucht, altijd iets geestigs of puntigs te zeggen, die primitive ontwikkeling van zijn verstandsvermogen zoodanig in den weg staat en ontsiert, dat hij zouteloos en walgelijk wordt! Reeds vroeg heeft hij zoodanig de zaken van tien anderen voor zijne rekening weten te nemen, dat het inderdaad een diefstal aan het zaakwaarnemelijke eerelegioen zoude genoemd mogen worden, als hij niet opgeleid wierde, een lid van hetzelfde uit te maken. Dom is hij evenmin; want, bij een weinigjen Fransch en Hoogduitsch, kan hij ook CORNELIUS NEPOS vertalen, en een enkel Grieksch werkwoord opdreunen. Want hij zal, naar den algemeenen regel, een jaar of twee op een gymnasium hebben gegaan, omdat

de door een ieder even gerechtigde aanspraak op het hoogste lot in de loterij, zijnen ouders de hoop gaven, hunnen welbeminden, geestigen jongen naar de hoogeschool te kunnen zenden. Daar deze hoop echter niet verwezenlijkt werd, heeft de jongen opgehouden, studenten-embrio te zijn, is evenwel nu te geleerd, om handwerksman te worden; en wordt daarom, op een of ander procureurs- of advokaten-kantoor, als klerk geplaatst. Is hij achttien jaren, dan wordt hij 'zaakwaarnemer;' omdat hij zich niet alleen tot deze betrekking geroepen gevoelt, naardien hij met veel geheugen-vermogen, veel op het kantoor zijns patroons afgesnuffeld heeft; of zijn patroon zelf hem daartoe aanspoort, door hem al die zaken waar te laten nemen, waarbij de menschlievende advokaat zeker is, zelf niets meer te kunnen halen; maar ook, omdat het honorarium van zijn kantoor in zijne behoeften niet kan voorzien.

Met het 'wetboek van koophandel' tot *pons asinorum*, en zulk een' patroon tot ruggesteun, gevoelt hij zich, sterk en vast, in den stijgbeugel van het meesterschap in de regten te staan. Open ziet hij ons dan ook onder de oogen, en gebruikt een groen, met witte letters beschilderd blaadje, waardoor naam en titel der wereld verkondigd worden, tot handschoen van ridderlijke uitdaging. - Hij weet, dat menigeen ééns bij zijne dreigende aannadering sidderen zal..... en daarom ziet hij er zóó vergenoegd uit, als een varken in de *Twenthe*.

Beschouw hem eens ter dege: zie zijn bleek gelaat, met donkergrijze oogen, zwarte wenkbrauwen en een hoog voorhoofd. Zijne zwarte, door kunst glanzig gemaakte, kroesharen liggen, door eenen witten naad gescheiden, regts en links op zijn hoofd, even geregeld, als de vischvrouw hare, in tweeën gedeelde hengelmand met versche ijbokkens vullen zal. Ah een door overstroming afgescheurd eilandjen van het vaste land, zien wij een fragment, of eene voortzetting van dat haar somtijds tusschen neus en bovenlip opkomen; somtijds zeg ik, omdat grillen of modes de stortvloeden zijn, die dat zwakke grondgebiedjen voor het oog van den natuur-onderzoeker verbergen. Ook zijne kleeding wijst aan, dat hij man is: dat wil zeggen, dat hij, door derzelver potsierlijkheid, een elk toonen wil, dat hij de man is, die ze verdient, en alzo dragen wil, wat hem goeddunkt. De potsierlijke klerkskleeding, in alle landen herkenbaar, praedomineert ook bij hem. Nu eens als een dambord, van top tot teenen, geruit, is hij den avond van diezelfde zomerdagskleeding, als een Kamschatdaal tot over de ooren toegestopt, in een sac-paletot, of iets dergelijks. Nu eens schitterend geknoopt van de verlakte punten zijner bottientjens af, langs den naad zijner broek, tot op de hoogte van de kuit, en van voren van den ondersten knoop zijner gulp, langs het kalkoenroode vest heen, tot op de groote doekspeld toe, die als eene grafzerk op een besneewd kerkhof schemert; is hij dan weder zoo *nonchalant*, zoo los ge-

kleed, dat men hem voor een' soldaat, die naar de strafdivisie gaat, aan zon zien, of dat men verleid wordt te vragen, of er ook tegenwoordig wandelende kapstokken uitgevonden zijn?....

Wat zijne werkzaamheden betreft, deze zijn veel belangrijker, omvattender, winstgevender, en honorabeler, dan die van den requesten- en huurcedullen-schrijver. Verdeelt gij dezelve al aanstonds in honoraire en beroepsbetrekkingen, dan zoudt gij toonen, op de hoogte te staan van den man, dien ik u schetsen wil. Het invorderen van eene somme gelds bij eenen bakker of slagter, die, bij zijne aannadering, meent eene sappeurs-inkwartering te moeten vreezen, is een appeltjen, dat hij te dagelijks schilt, om er vervaard voor te wezen. Als de baardschraper RASKOFF, te pleiten voor den kantonregter; - want bij den algemeenen vrede, was een vrederegter onnuttig speelgoed, - en de bokserij van eenen dansmeester zoo belangrijk te maken, in aard en gevolgen, als dit eens het geval was met CESARS overwinning bij *Pharsalia*, is voor zijn genie eene niet noemenswaardige kleinigheid! - De rekening van zijnen kleederenmaker door percenten extra's en opcenten te vermageren, en daardoor bijna zoo goedkoop gekleed te gaan, als ROBINSON CRUSOË, die voor zijne lamavellen niet veel fatsoen betaald zal hebben, is de trofée van zijn zaakwaarnemelijk talent! - Zijnen patroon te bewijzen, die op de uitbetaling van door hem, ten zijnen behoeve, ingevorderde

gelden aandringt, dat hij daartoe het regt niet heeft, naardien hij steeds diens zaken, altijd en bij elke gelegenheid, gebruikt en waarneemt, alsof zij de zijne waren, overtuigt een iegelijk, dat hij eenige wijsgeerige commentariën op het ‘mijn en dijn’ gemaakt heeft. Als hij.... doch waartoe meer?.... Gij erkent de belangrijkheid van zijn beroep, en zult mij nu ook zeker, met meer eerbieds voor zijnen persoon, bij de schets van zijne honoraire betrekkingen volgen.

Een ‘klerk-zaakwaarnemer’ behoort wel eens onder de stafmuzikanten der schutterij! Het is ook niet vreemd, wanneer hij den post van secretaris van een of ander leesgezelschap bekleedt. Vol grappen en levendigheid, wordt hij in alle gezelschappen gezocht: want, dat, om een gezelschap regt te vermaken, er altijd één hansworst of dupe moet zijn, is eene gewoonte, zoo oud, als de weg naar *Rome*. Geen orkest bij een vauxhall-concert, of ooijsjaars-comedie, of plantage-danspartij, of de klerk-zaakwaarnemer is er een werkend lid van; zelfs staat hij dikwerf in eenige onderhandsche betrekking met eene of andere actrice, uit liefhebberij (want er zijn vele liefhebberij-tooneelen), en zit daarom dan ook somwijlen, en ten harer believe, in het liefhebberij-souffleurshokjen.

Hij is de onuitputtelijke Arabische-nachtverteller; de chef van een vrienden-danspartijtjen; of, zoo dat niet, dan toch de man, die den kommiezen, *sub rosa*, waarschuwt, dat de onder-

nemer als liefhebber geen patent heeft. Bij eene hardzeilpartij staat hij boven aan; bij eene drinkpartij, ligt hij het eerst onderaan; want voor drie etende en drinkende, maakt hij van zijnen bewusteloozen toestand doorgaans gebruik, om voor geen halven persoon te betalen. Zoo neemt hij de zaken voor anderen waar, dáár, waar een gezellige kring den zaakwaarnemer ongaarne ziet. Zoo blijft hij zich steeds consequent, en verzaakt nooit het gild, waartoe hij behoort, en waarvan het devies is: ‘Leef ten koste van een ander, en neem, wat gij op eene beleefde manier houden kunt!’

Ziekten.

Ziekten, vooral langdurige, zijn leerjaren van de kunst: te leven, en van de vorming van het gemoed.

Ziel.

De ziel is een damp, dwarrelende door eene leemen hut; een storm, die rondom de wereld giert; een dropjen hangende aan den emmer der almagt; eene zee van bodemlooze diepte; een glimmend vonkjen in den nacht des twijfels; een stralende bliksem, welke tot aan de poorten des hemels voorlicht; eene slavin der zinnelijkheid; een koning der schepping; een behoeftige pelgrim, die naar een dropjen der wijsheid smacht; een gelukkig gemaakte godszoon, wiens vaderland en erfdeel de koningrijken der eeuwigheid zijn.

Zintuigen.

De vijf zintuigen zijn de vensters, waaruit de ziel de buitenwereld beschouwt.

Zonnestelsel.

Het zonnestelsel is een profiel van den wereld-genius.

Zweetbaden.

Ballen zijn zweetbaden, maar zij onderscheiden zich van de russische daarin, dat zij niet zelden eene natuur noodig hebben. - Ook het nazien van een boek vol schulden is voor den belanghebbende een uitmuntend zweetbad.

Zwetser.

Een zwetser is een vervelend persoon, die alles zegt, wat hij gelooft, wil en weet, en zelfs, wat hij niet gelooft, niet wil en niet weet.